

Euskara Araban (1991-2016)

Inkesta Soziolinguistikoen datuak oinarri hartuta

Egilea: Agurtzane Ortiz de Landaluze Goikolea

Tutorea: Jon Aizpurua Espin

HIZNET Hizkuntza Plangintza Graduondokoa

2017-2018 ikasturtea

Aurkibidea

SARRERA	4
INKESTA SOZIOLINGUISTIKOAREN EZAUGARRI AK	6
1. BIZTANLERIA, HIZKUNTZA EREDUAK ETA HELDUEN EUSKALDUNTZEA	
1.1. Arabako biztanleriaren bilakaera eta egitura	9
1.2. Biztanleriaren jatorria eta atzerriko immigrazioaren fenomenoak	13
1.3. Irakaskuntza ez unibertsitarioko hizkuntza ereduak	17
1.4. Helduen euskalduntzea	23
2. EUSKARA GAITASUNA	
2.1. Euskara gaitasuna Araban eta Gasteizen	28
2.2. Euskara gaitasuna sexuaren eta adinaren arabera	31
2.3. Euskara gaitasun erlatiboa: euskaldunen erraztasuna euskaraz egiteko	32
3. HIZKUNTZAREN TRANSMISIOA	
3.1. Lehen hizkuntza Araban eta Gasteizen	37
3.2. Lehen hizkuntza sexuaren eta adinaren arabera	38
3.3. Euskaldunak lehen hizkuntzaren arabera	39
3.4. Familia bidezko hizkuntzaren transmisioa	42
4. EUSKARAREN ERABILERA	
4.1. Euskararen erabilera eta Araban eta Gasteizen	47
4.2. Euskararen erabilera adinaren arabera	50
4.3. Euskararen erabilera hainbat eremutan: etxea, lagunartea, eremu formala	51
4.4. Euskararen erabilera sare sozialetan	54
4.5. Euskararen erabileran eragiten duten faktoreak: korrelazioak	54

5. EUSKARAREN ERABILERA SUSTATZEARI BURUZKO JARRERA ETA BESTE ZENBAIT IRITZI	
5.1. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera Araban eta Gasteizen	58
5.2. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera euskara gaitasunaren, sexuaren, adinaren eta jatorriaren arabera	61
5.3. Euskarari buruzko interesa eta beste zenbait iritzi	62
6. LABURBILDUZ	65
7. ITURRIAK	69
8. BIBLIOGRAFIA	71

SARRERA

Sei Inkesta Soziolinguistikoko egin dira orain arte Euskal Herri osoan. Lehena 1991n egin zen eta 2016an azkena.

Sei Inkesta Soziolinguistikoen datuak oinarri harturik, eta azken inkestako datuetatik abiatuta, euskarak Araban azken 25 urteotan izan duen bilakaeraren berri emango da. Gasteizko zenbait datu ere emango dira.

SPSS formatuko datu basea hartu da oinarritzat inkesta soziolinguistikoen datuak kontsultatzeko eta lana egiteko. Horrezaz gain, biztanleriaren, irakaskuntzako ereduen eta euskalduntze datuak emateko, EUSTAT, INE eta EAS izan dira iturri nagusiak.

“Araba, oi Araba! zu ote zare aitaren zazpigarren alaba ...” abesten zuen Gorka Knörr kantari arabarrak. Horrela sentitzen ginen arabar euskaldun asko lehen inkesta egin zen garaian, hau da, azken-azkenak euskaldunen rankinean, eta hala zen 1991ko datuei erreparatuz. Gauzak asko aldatu dira, ordea, 25 urtean. Horrela, azken datuen arabera, bosgarren alaba gara oraingo euskaldunen ehunekoa kontuan hartuz (% 19,2), zazpigarren alaba izateari utzi diogu (% 7 ziren euskaldunak 1991n). D eta B hizkuntza ereduen eta helduen euskalduntzearen hazkundeak zer ikusi handia du euskaldunen ehuneko horien igoeran.

Dena dela, ez dugu ahaztu behar Arabako euskaldunen bi herenak baino gehiagok erraztasun handiagoa duela erdaraz hitz egiteko, eta harreman sare erdalduna dutela gehienek.

Zailtasunak zailtasun, erabileran ere aurrera egin dugu. Horrela, ia hutsaren hurrengoa zen 1991n euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen zutenen ehunekoa (% 0,5). 2016an, aldiz, % 5,6 da erabilera trinkoa. Adinari erreparatuz, euskararen erabilerarik handiena, gainera, gazteek dute (% 14,9). Oso zenbaki apalak beste lurralde batzuekin konparatuz, baina nondik abiatu ginen aintzat hartzea komeni zaigulakoan nago.

Era berean, euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak bilakaera positiboa izan du, 1991n baino 8 puntu handiagoa baita aldeko jarrera 2016an. Biztanleriaren erdiak baino gehiagok du aldeko jarrera gaur egun (% 53,4).

Dena dela, oraindik bide luzea dago egiteko, urte asko behar baitira galdutako hizkuntza berreskuratzeko. Horrela, baditugu argi-ilunak.

Lehen hizkuntza euskara dutenen ehunekoak oso apalak dira oraindik. Ehunekoak ez dira asko aldatu 25 urteotan. % 3,8 dira euskara soilik jaso dutenak etxean, 1991n bezala, % 3,2 euskara eta erdara jaso dutenak. Dena dela, adinaren arabera aztertuz gero, datuak positiboagoak dira: % 7,8 eta % 9,5 dira, hurrenez hurren. Belaunaldiak behar dira horri buelta emateko. Gogoan izan behar da, Aramaion eta Legution izan ezik, gainerako herri eta eskualdeetan belaunez belauneko transmisioa eten egin zela duela mende batzuk leku batzuetan eta joan den mendean beste batzuetan.

Jatorri anitzeko jendea bizi da Araban gaur egun. Arabarren erdia pasatxo baino ez da Araban jaioa eta 1991n ere hala zen (% 55 eta % 56 hurrenez hurren). Bada desberdintasun bat, 1991n Euskal Herrian jaiotakoak ez ziren arabar gehienak Espainiako beste lurralde batzuetan jaiotakoak ziren (% 32), ez zegoen ia atzerrian jaitakorik (% 1). Gaur egun, oster, % 11 dira atzerrian jaioak eta gehienak azken hamarkadan etorritakoak. Kontuan hartzekoa da, hizkuntza aniztasun handia dakartela arabar berri hauek.

Amaitzeko, esan beharra dago Arabako gizartea gero eta zaharragoa dela, oso bizitza-esperantza handia baitu eta jaiotza-tasa gero eta txikiagoa. Dena dela, Arabak Nafarroarekin batera, Euskal Herriko gainerako lurraldeek ez bezala, saldo begetatibo positiboa du, gehiago dira jaiotzak heriotzak baino (386 biztanleko saldo positiboa 2016an).

INKESTA SOZIOLINGUISTIKOAREN EZAUGARRI AK

Inkesta Soziolinguistikoa aztertzen duen unibertsoa Euskal Herriko hamasei urte edo gehiagoko biztanleek osatzen dute.

Inkesta Soziolinguistikoa lau esparru hauen datuak neurtzen ditu: euskara gaitasuna, euskararen transmisioa, euskararen erabilera eta euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera.

Inkesta Soziolinguistikoa estatistika ofiziala da, eta 020703 kodearekin dago jasota Euskal Estatistika Planean.

Lehenengo hiru inkestak aurrez aurre egin ziren, baina 2006tik aurrera telefonoz egin dira. Horrela, inkesta kopurua ere handitu egin da eta hiriburuetako zenbait datu ere eskain daitezke, baina ezin da lurraldean besteko desagregazio mailarekin eman, akats tarteak handiagoak baitira.

Inkesta Soziolinguistikoa arduradunak Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza, Nafarroako Gobernuak Euskarabidea eta Iparraldeko Euskaren Erakunde Publikoa dira.

Lehen Inkesta Soziolinguistikoa 1991n egin zen eta bost urterik behin egiten da. Azken datu-bilketa 2016an egin da, telefono bidez eta galdetegi egituratua eta itxia erabiliz.

Laginketa polietapikoa izan da, eta inkestak egiteko, etxebizitzaren aukeraketa geruzatua egin da, gune soziolinguistikoa eta udalerriaren arabera.

Lurralde bakoitzean, 16 urte edo gehiagoko biztanleen arabera haztatu dira emaitzak, sexua, adina eta euskaldunen zein ez euskaldunen banaketa kontuan hartuta.

2016ko VI. Inkesta Soziolinguistikoa 8.200 inkesta egin dira guztira: 4.200 EAEn, 2.000 iparraldean eta 2.000 Nafarroan.

Horietatik, 820 inkesta egin dira Araba osoan: 460 euskaldunei eta 360 euskaldun hartzaile eta erdaldunei. Arabako 820 inkestetatik 600 Gasteizen egin dira: 350 euskaldunei eta 250 euskaldun hartzaile eta erdaldunei.

Euskal Herriko lagin osoaren akats tarteak $\pm$ % 1,4koa da % 95,5eko konfiantza mailarako eta $p=q=50$. Konfiantza maila bererako erkidegoko laginketa-errorea honakoa da: EAEn $\pm$ % 1,9koa, Nafarroan $\pm$ % 2,9koa eta Iparraldean $\pm$ % 2,3koa.

Arabako lagin osoaren akats-tarteak $\pm$ % 3,5koa da % 95,5eko konfiantza mailarako eta $p=q=50$. Konfiantza maila bererako Gasteizko laginketa-errorea honakoa da: $\pm$ 4.

Galdesortari dagokionez, hasierako inkestak aurrez aurre egiten ziren eta oraingoak baino luzeagoak ziren. Inkestatuek 2016ko Inkesta Soziolinguistikoa erantzuten 10-15 minutu ematen dituzte. Kontuan izan behar da galdesorta motzagoa dela erdaldunentzat. Galdera gehienak inkestatu guztiei egiten zaizkie, baina batzuk, erabilerari buruzkoak, esate baterako, euskaldunei eta euskaldun hartzaileei soilik eta baita jarrerari buruzko batzuk ere.

Inkestaren zenbait galdesorta kontsultatzeko:

http://eu.eustat.eus/estadisticas/tema_291/opt_1/tipo_8/ti_Inkesta_soziolinguistikoa/temas.html

1. BIZTANLERIA, HIZKUNTZA EREDUAK ETA HELDUEN EUSKALDUNTZEA

1.1. Arabako biztanleriaren bilakaera eta egitura

Azken 25 urteak kontuan hartuz, Araban biztanleriak gora egin du aztertutako aldi guztietan. Azken hamabost urteotan etorritako atzerritarrei esker batez ere, nahiko hazkunde demografikoa handia izan du. Horrezaz gain, gainerako lurraldeetan bezala, biztanleriaren zahartze prozesuak aurrera jarraitzen du.

2016ko Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Estatistikaren arabera, Arabak 323.889 biztanle ditu. Emaiza demografiko positiboa du, nahiz eta aurreko urteekin konparatuz, azken bost urteotako hazkundera txikia izan. Euskal Autonomia Erkidegoak, aldiz, 2.176.577 biztanle ditu, eta duela bost urteko biztanleriaren aldean, Araban ez bezala, populazioak behera egin du.

Azken hamabost urteotan, Arabak izan du hazkunderik handiena, EAEko gainerako lurraldeekin konparatuz, 2001 eta 2016 bitartean 11,6 puntuko igoera izan baitu biztanleetan. Bizkaiak, aldiz, izan du hazkunderik txikiena (% 1,6), Gipuzkoak 4,3ko igoera izan du eta EAEk 5,4koa.

Araban biztanleriak gora egin du aztertutako aldi guztietan, baina hazkunderik handiena azken hamabost urteotakoa izan da.

Biztanleriaren bilakaera. EAE eta Araba, 1991-2016

	1991	1996	2001	2006	2011	2016
EAE	2.104.041	2.098.055	2.082.587	2.129.339	2.179.815	2.176.577
Araba	272.447	281.821	286.387	305.822	321.254	323.889
Bizkaia	1.155.106	1.140.026	1.122.637	1.136.852	1.153.351	1.140.569
Gipuzkoa	676.488	676.208	673.563	686.665	705.210	712.119

Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsuak eta Estatistikak

Biztanleria hazi egin den arren, ez da eten zahartze-prozesua, apur bat moteldu bada ere.

1991-2016 epean, 65 urtetik gorako populazioaren ehunekoak ia 9 puntuko igoera izan du. 1991n Araban % 11,3 ziren 65 urte edo gehiagokoak, 2016an, aldiz, % 20,1 dira.

Halaber, 20 urtetik beherakoen ehunekoa nabarmen jaitsi da, batez ere 1991-2006 bitartean. Izan ere, azken hamar urteotan ehunekoa zertxobait igo ere egin da. Horrela, 20 urte baino gutxiago zutenak 1991n biztanleriaren % 27,1 ziren; 2016an, aldiz, % 19,3 dira. Gaur egun, 65 urte edo gehiagokoak 20 urtetik beherakoak baino gehiago dira Araban (% 20,1 versus % 19,3).

2016ko biztanleria datuen arabera, Arabako bi udalerritan 65 urte edo gehiagokoak % 40 ingurukoak dira. 20 urtetik beherakoak, aldiz, ez dira % 8ra iristen. Honako hauek dira: Aranako harana (% 40,6 versus % 7,1) eta Lagrán (% 39,2 versus % 7,6).

Alderantziz gertatzen da, berriz, Arabako hiru udalerritan, % 12 baino gutxiago baitira 65 urte edo gehiagokoak: Dulantzi (% 10,5), Iruña Oka (% 11,5) eta Burgelu (% 11,6).

Biztanleriaren bilakaera adin-talde nagusien arabera. Araba, 1991- 2016 (%)

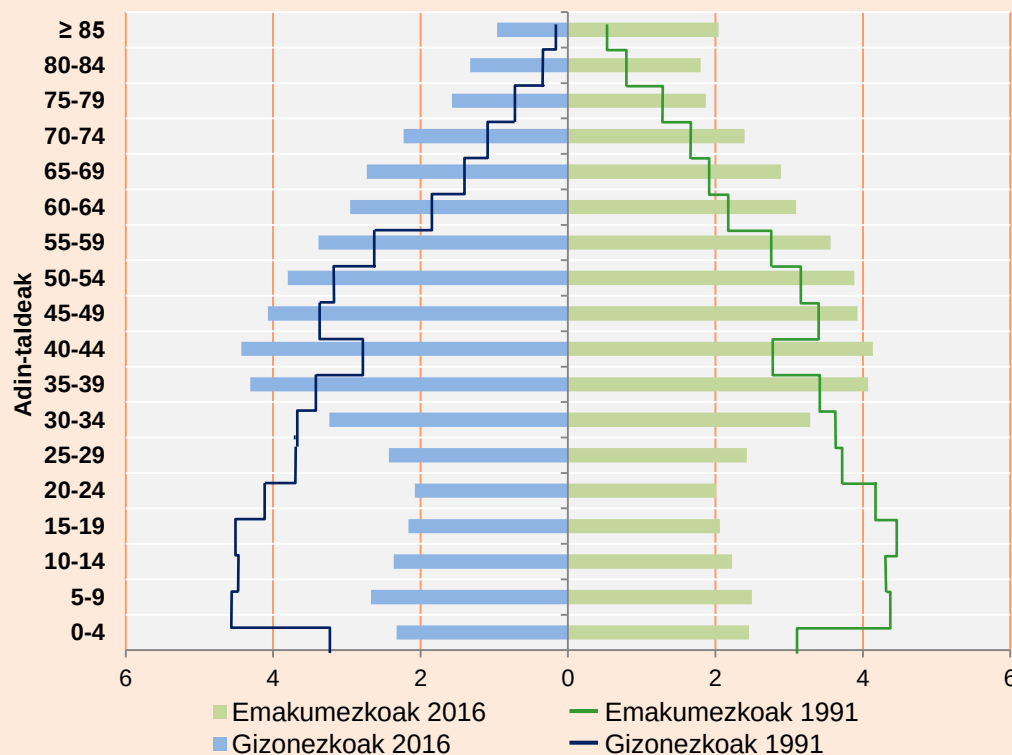
Adina	1991	1996	2001	2006	2011	2016
≥ 65	11,3	13,7	15,1	16,7	18,0	20,1
20-64	61,5	64,5	66,1	66,6	64,0	60,6
0-19	27,1	21,7	18,8	16,8	18,0	19,3
Guztira	272.447	281.821	286.387	305.822	321.254	323.889

Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsuak eta Estatistikak

Populazioaren piramidearen egitura antzekoa da Araban zein EAEko lurralde guztietan, nahiz eta Araban nagusien adin-taldeetan ehunekoa Bizkaikoa eta Gipuzkoakoa baino txikiagoa izan eta gazteena zertxobait handiagoa.

Duela 25 urteko piramidearekin alderatuz, 35 urtetik beherako biztanleen 2016ko piramidearen oinarria askoz estuagoa da eta 35 urte edo gehiagokoena, aldiz, gero eta zabalagoa. 1991koak piramide itxura bazuen ere, 2016koak gehiago du zuhaitz baten itxura.

Biztanleriaren piramidearen bilakaera. Araba, 1991-2016 (%)

Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsuak eta Estatistikak

Aipagarria da azken urte hauetan 85 urtetik gorakoek izan duten hazkundera. Izan ere, 25 urtean 85 urtetik gorakoen proportzioa ia lauokoztu egin da, eta 1991ko % 1 izatetik biztanleriaren % 3,6 izatera iritsi da 2016an.

Bizitza esperantza, jaiotza tasa eta saldo begetatiboa

Lehenago aipatu den bezala Arabako gizartea gero eta zaharragoa da, oso bizitza-esperantza handia baitu (2016an 86,5 urtekoa emakumezkoak eta 81,4 urtekoa gizonezkoak), eta jaiotza tasa gero eta txikiagoa (9,5ekoa mila biztanleko Araban). Dena dela, azken 25 urteotan Arabako jaiotza tasa jaitsi egin den arren, EAEko altuena da, Gipuzkoan 8,4koa baita mila biztanleko eta Bizkaian 8koa.

Arabaren ama atzerriarren ehunekoa gero eta handiagoa da. Horrela 2016an Araban jaiotako haurren % 28,8ek ama atzerritarra zuen. Duela 20 urte, % 2,7 ziren jaiotako umeen ama atzerritarrak.

Araban jaiotako umeen amen nazionalitatea. 1996-2016 (%)

	1996	2001	2006	2011	2016
Espainiarra	97,3	94,4	86,6	76,6	71,2
Atzerritarra	2,7	5,6	13,4	23,4	28,8

Iturria: EUSTAT. Jaiotzen Estatistika

Nahiz eta 2011tik aurrera jaiotzak gutxitu (3.429 haur jaio ziren bizirik 2011n eta 3.074 izan ziren 2016an), gehiago dira jaiotzak heriotzak baino. Arabak Nafarroarekin batera, Euskal Herriko gainerako lurraldeek ez bezala, saldo begetatibo positiboa du, (386ko saldo positiboa 2016an).

Arabako biztanleria udalerrien tamainaren arabera

Arabako populazioak kontzentrazio eta polarizazio tasa handia du. Izan ere, bertako biztanleriaren ia hiru laurdena Gasteizen bizi da. Gainontzeko 50 udalerrietatik Laudio, Amurrio eta Agurain dira 5.000 biztanletik gora dituzten bakarrak (lehenengo biek 10.000tik gora dituzte). Arabarren ia % 15 udalerri txikietan bizi da.

Hiriburuari dagokionez, Gasteizek azken 25 urteotan biztanleriaren hazkunde handia izan du, (% 17,8). Izan ere, ia 37.000 pertsonako hazkundera izan du. Bigarren udalerririk jendetsuenak, hau da, Laudiok, ostera, biztanleria galdu du (% 10,9).

Biztanle gehien duten udalerrien bilakaera. Araba, 1991-2016.

	1991	1996	2001	2006	2011	2016
Gasteiz	206.116	214.234	216.852	229.668	239.949	242.870
Laudio	20.475	19.913	18.931	18.389	18.564	18.249
Amurrio	9.744	9.758	9.460	9.836	10.145	10.336
Agurain	3.650	3.796	4.006	4.427	5.019	5.207

Iturria: Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsuak eta Estatistikak

1.2. Biztanleriaren jatorria eta atzerriko immigrazioaren fenomenoak.

Jatorri anitzeko jendea bizi da Araban gaur egun. Atzerriko biztanleria duela hamabost bost urte baino lau aldiz handiagoa da. Atzerriko biztanleria oso gaztea da; % 80,8k 50 urte baino gutxiago ditu.

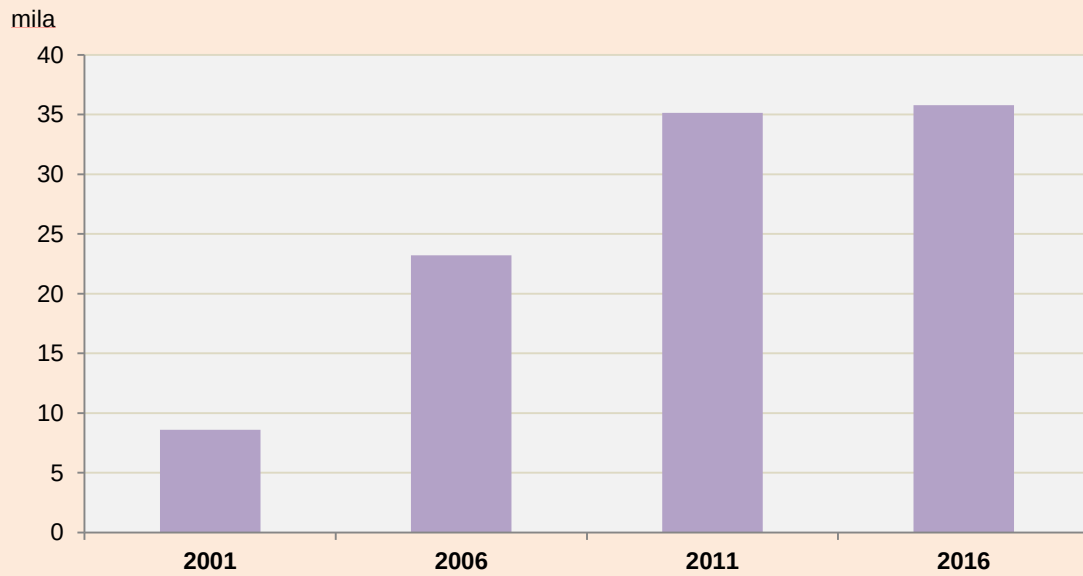
Jatorri anitzeko jendea bizi da Araban gaur egun. 2016an arabarren erdia pasatxo baino ez da Araban jaioa eta 1991n ere hala zen (% 55,1 eta % 56,1 hurrenez hurren). 1991n Euskal Herrian jaiotakoak ez ziren arabar gehienak Espainiako beste lurralde batzuetan jaiotakoak ziren, hau da, biztanleriaren % 32,1 eta ez zegoen ia atzerrian jaiotakorik (% 1,1).

Gaur egun, oster, Espainiako beste lurralde batzuetan jaioak % 23,2 dira eta % 11 dira atzerrian jaioak eta gehienak azken hamabost urteotan etorritakoak. Kontuan hartzekoa da, hizkuntza aniztasun handia dakartela arabar berri hauek.

Arabako atzerriko immigrazioaren fenomenoak aztertzeko, azken hamabost urteak aztertuko ditugu, hots 2001-2016. Izan ere, epe horretan areagotu da, batez ere, atzeritarren kopurua.

2016n biztanleen % 11 atzerrian jaiotakoa da. 2001ean, aldiz, % 3 ziren atzerrian jaiotakoak. Horrek esan nahi du, atzerriko biztanleria duela 15 urte baino lau aldiz handiagoa dela (8.616 versus 35.776).

Atzerrian jaiotakoen bilakaera. Araba, 2001-2016

Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsu eta Estatistikak

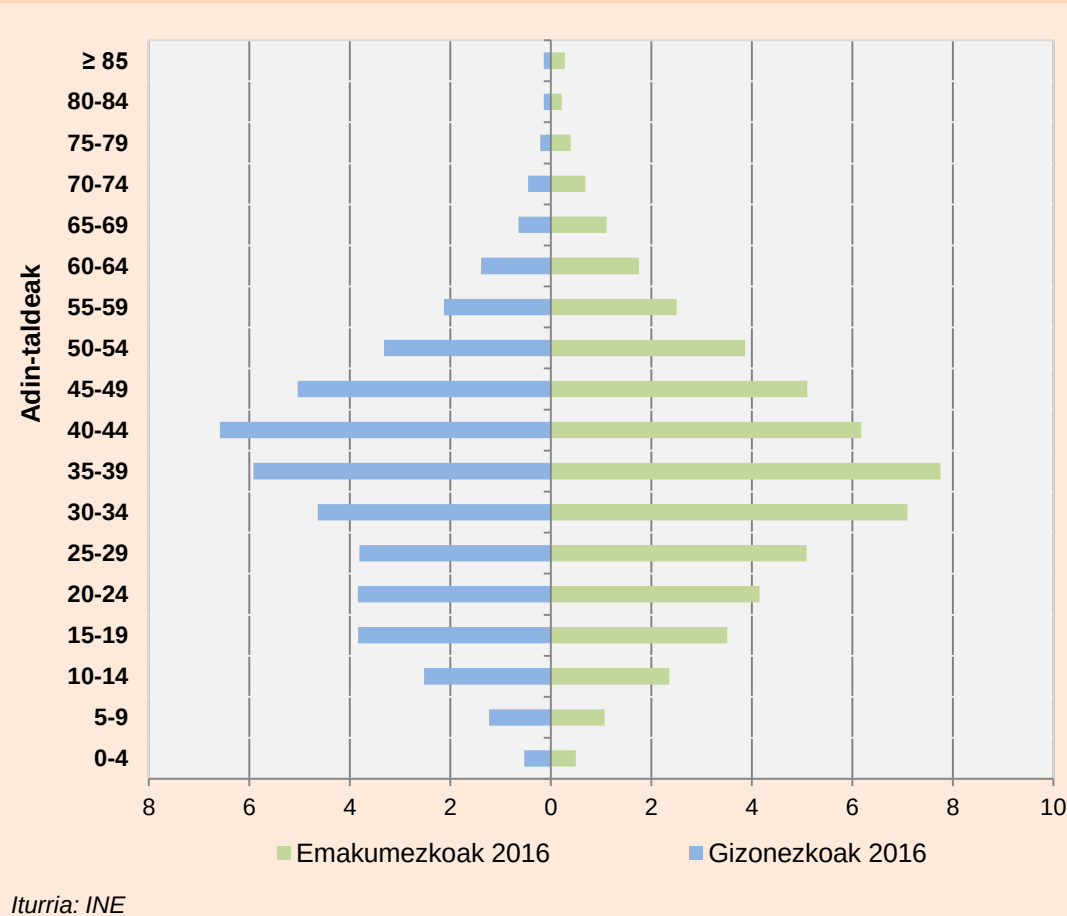
Eskualdeetako atzerrian jaiotakoen ehunekoak aztertuta, aldea dago batetik bestera. Ehuneko handiena duten eskualdeak Arabako Lautada (% 11,9) eta Arabako Errioxa (% 11,7) dira. Atzerrian jaiotako gutxien, berriz, Arabako Mendialdean (% 6,2), Aiaraldean (% 6,3) eta Gorbeialdean (% 6,4) bizi dira.

Udalerriei dagokienez, aldeak are handiagoak dira. Lau udalerritan % 13 baino biztanle gehiago atzerrian jaiotakoak dira (Navaridas, Leza, Agurain eta Baños de Ebro). Era berean, beste lau udalerritan atzerrian jaiotako biztanleen portzentajea ez da % 3ra iristen (Harana, Kripan eta Lagrán).

Atzerrian jaio eta Araban bizi direnen artean gehiago dira emakumezkoak gizonezkoak baino (% 53,6 emakumezkoak eta % 46,4 gizonezkoak).

Adinaren arabera banaketa egiterakoan, atzerriko biztanleriaren ezaugarriak nagusienetakoa islatzen da piramidean. Ikus daitekeenez, biztanleria oso gaztea da, hamar lagunetik zortzi 50 urtetik beherakoa baita.

Atzerrian jaiotako biztanleriaren piramidea. Araba, 2016 (%)

Arestian aipatu den bezala, adin talde jakin batzuetan, bereziki 20 eta 39 urte bitartekoen artean, atzerrian jaiotako populazioak pisu handia du, Arabako biztanleria osoaren % 19tik gorakoa baita atzerrian jaioa adin talde horietan.

10-19 eta 40-49 urte bitartekoen artean ere % 10etik gorakoa da atzerrian jaiotakoen ehunekoa. Esate baterako, 15-19 urte bitartekoen artean ia % 17 dira atzerrian jaioak.

Nagusienen artean, ordea, oso ehuneko txikia dute atzerrian jaiotakoek, % 3 edo gutxiago dira 65 urte edo gehiagokoen artean.

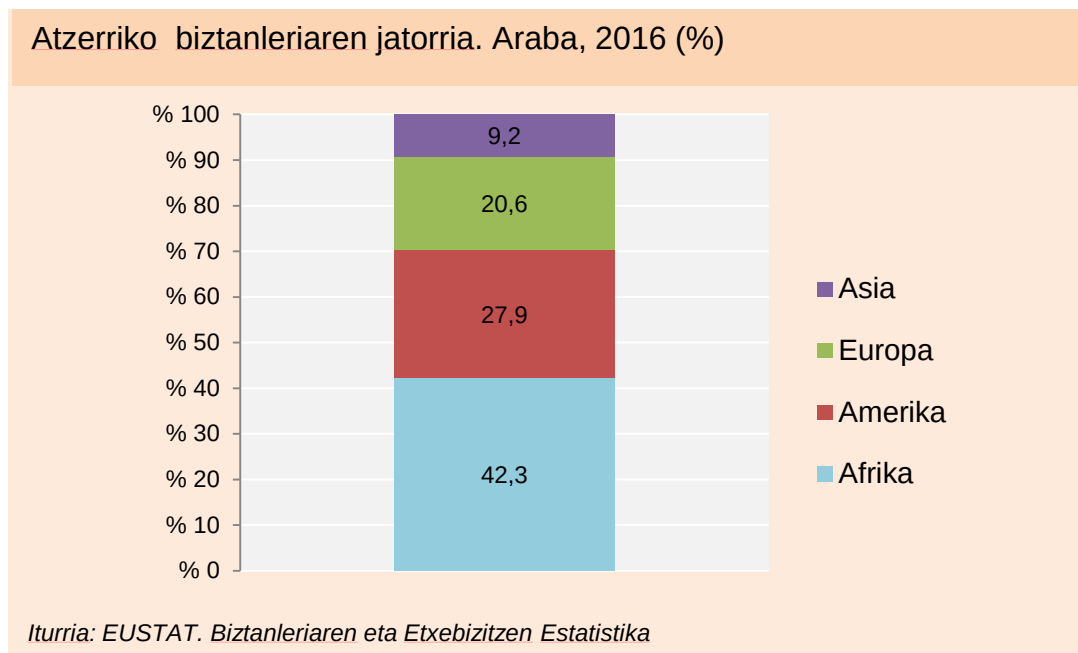
Orain arte atzerrian jaiotakoen datuak eman dira, nazionalitatea kontuan hartu gabe. Jatorriari buruzko datuak emateko, ordea, atzerriar nazionalitatea dutenak izango dira kontuan. Horrela, 2016ko Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Estatistikako datuen arabera, Araban atzerriar nazionalitatea duten gehienek afrikar jatorria dute (% 42,3). Horietatik

bi heren baino gehiago Magrebeko herrialdeetatik datoz. Magrebeko herrialdeak Aljeria, Libia, Mauritania, Maroko eta Tunisia dira.

Halaber, amerikar herrialdeetako nazionalitatea dute atzerriko biztanleriaren % 27,9k. Horietatik gehienak Hego Amerikakoak dira.

Europako herrialdeetako jatorria dute % 20,6k. Horietatik gehienak Europa Ekialdekoak dira.

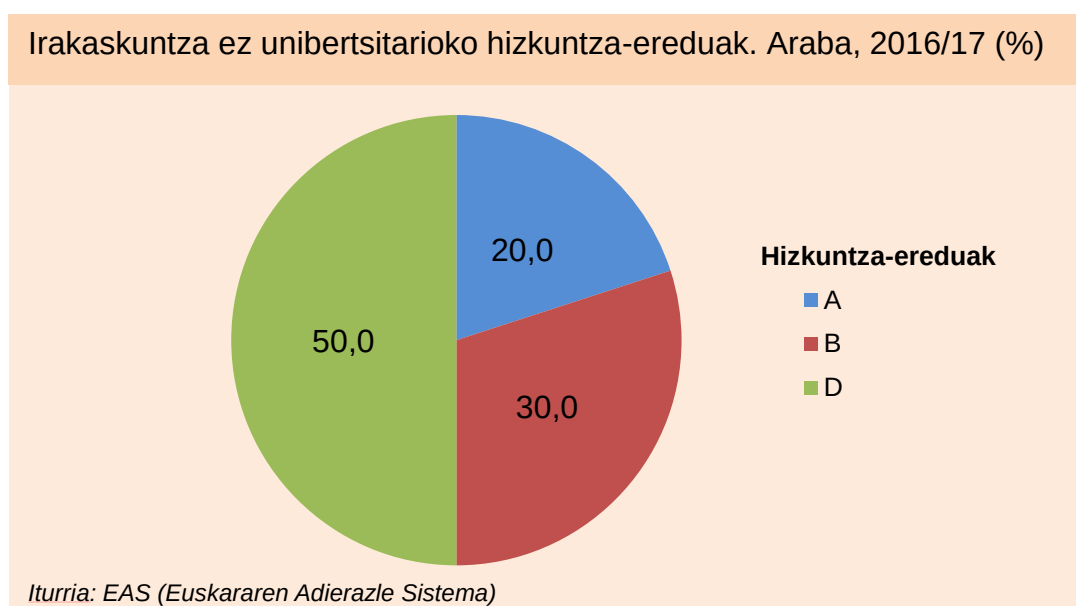
Azkenik, asiar jatorria dutenak % 9,2 dira.

1.3. Irakaskuntza ez unibertsitarioko hizkuntza-ereduak

2016/2017 ikasturtean Araban 58.668 ikasle daude matrikulatuta araubide orokorreko irakaskuntza ez unibertsitarioan: Haur Hezkuntzan, Lehen Hezkuntzan, DBHn, Batxilergoan, Lanbide Heziketan eta Heziketa Berezian.

Horietatik % 50, hau da, 29.350 ikasle, D eremuan daude matrikulatuta. B eremuan, berriz, 17.576 ikasle (% 30), eta A eremuan 11.742 (% 20).

Eredu bakoitzean matrikulatutako ikasleen kopurua irakaskuntza mailaren arabera aldatu egiten da. Zenbat eta gorago joan irakaskuntza mailetan, orduan eta ikasle gutxiago dago D eremuan matrikulatuta, batez ere Lanbide Heziketan.

Haur Hezkuntzan matrikulatutako ikasle gehienak D eremuan daude matrikulatuta, hirutik bik ikasten baitu ere horretan (% 63,4). B eremuan % 33,5 dago matrikulatua, eta A eremuan, berriz, % 3,1.

Lehen Hezkuntzan ere, D eremuan ikasten dutenak dira gehiengoa (% 54,7). B eremuan ikasleen % 39,5ek ikasten du, eta A eremuan % 5,9k.

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan, ikasleen % 49,2 dago matrikulatua D eremuan, B eremuan % 33,2 eta A eremuan % 17,6.

Batxilergoan, erdiak baino gehiagok D ereduan ikasten du (% 52,3), eta A ereduan matrikulako ikasleak % 45,6 dira. B ereduan matrikulatutakoak, aldiz, % 2,1 dira.

Lanbide Heziketako ikasleen datuak bestelakoak dira. Izan ere, % 85,4k A ereduan ikasten du. D ereduan matrikulatutakoak % 8,3 dira, eta B ereduan daudenak % 6,6.

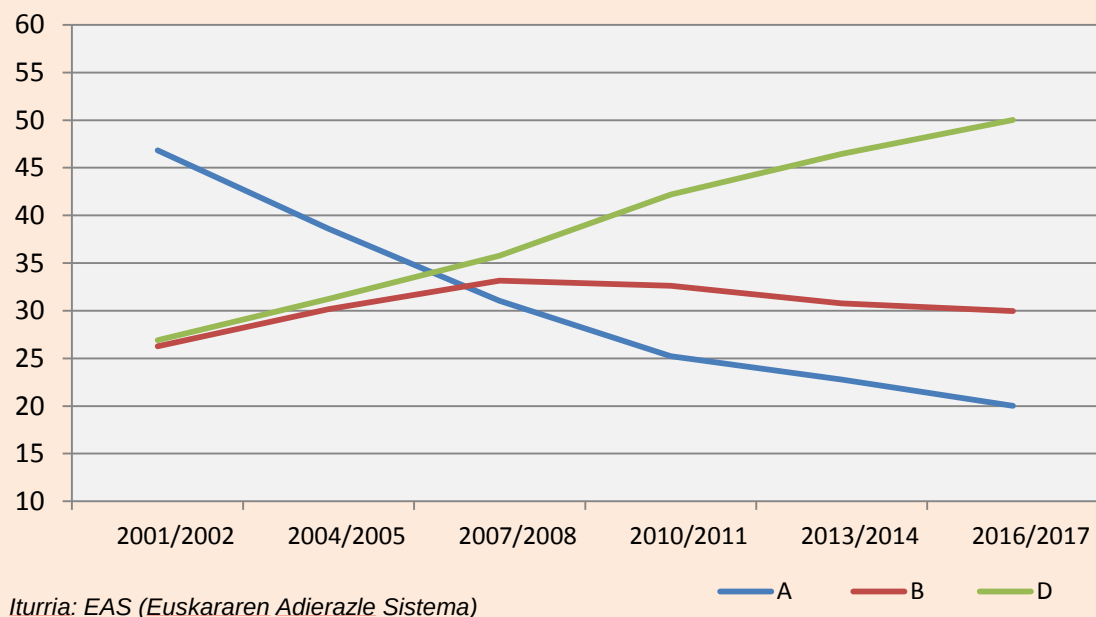
Irakaskuntza ez unibertsitariora hizkuntza ereduaren arabera. Araba, 2016/17

	Guztira	Araba			Araba (%)		
		A	B	D	A	B	D
Guztira	58.668	11.742	17.576	29.350	20,0	30,0	50,0
Haur Hezkuntza	14.831	453	4.969	9.409	3,1	33,5	63,4
Lehen Hezkuntza	20.157	1.182	7.954	11.021	5,9	39,5	54,7
DBH	12.295	2.165	4.079	6.051	17,6	33,2	49,2
Batxilergoa	4.299	1.961	88	2.250	45,6	2,1	52,3
Lanbide Heziketa	6.823	5.805	450	568	85,1	6,6	8,3
Heziketa Berezia	263	176	36	51	66,9	13,7	19,4

Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

Hizkuntza-ereduak martxan jarri zirenetik asko aldatu da egoera. Baina ez da hain atzera egin behar denboran aldaketaz jabetzeko, nahikoa baita duela hamabost urteko datuak eta oraingoak konparatzea. Izan ere, 2001/02 ikasturtean oraindik gehiengoa A ereduan matrikulatzen zen (% 46,8). 2016/17 ikasturtean, oster, % 20 besterik ez dira A ereduan matrikulatzen diren ikasleak. Galera horren kontrakoa gertatu da D ereduan, izugarritzko hazkundera izan baitu. Ikasleen % 26,9 izatetik % 50 izatera iritsi dira. B ereduko matrikulazio kopuruak ere gora egin du: % 26,3 izatetik % 30 izatera pasatu da.

Hizkuntza ereduen bilakaera. Araba. 2001/02-2011/12

Hizkuntza-ereduen bilakaera. Araba, 2001/02 - 2016/17

	Guztira	ARABA			ARABA (%)		
		A	B	D	A	B	D
2001/2002	42.743	20.013	11.226	11.504	46,8	26,3	26,9
2004/2005	44.244	17.078	13.339	13.827	38,6	30,2	31,3
2007/2008	46.716	14.505	15.498	16.713	31,1	33,2	35,8
2010/2011	50.894	12.828	16.600	21.466	25,2	32,6	42,2
2013/2014	55.637	12.671	17.125	25.841	22,8	30,8	46,5
2016/2017	58.668	11.742	17.576	29.350	20,0	30,0	50,0

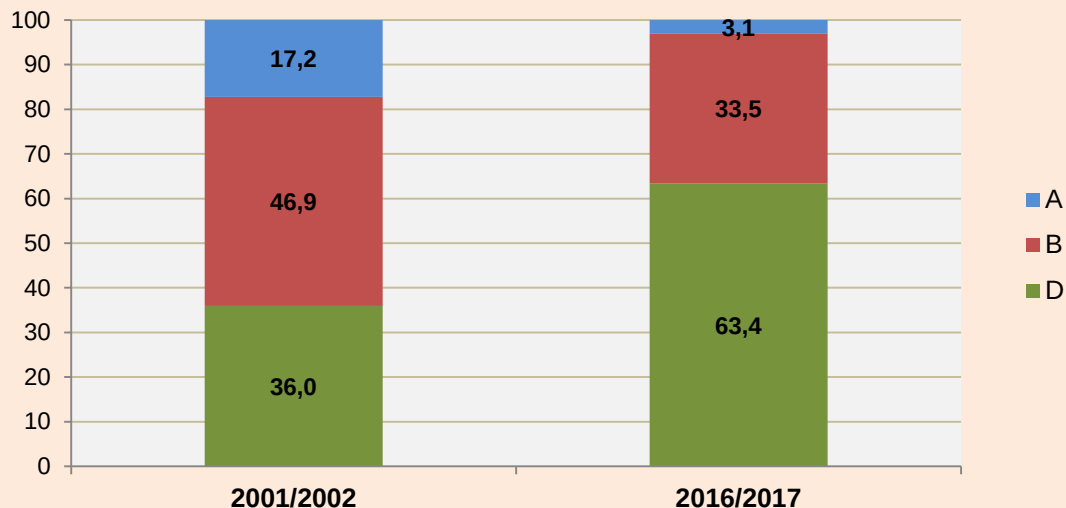
Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

Ikasketa maila guztietan D ereduan matrikulatutako ikasleen kopuruak gora egin du, neurri ezberdinetan bada ere. 2001/02 ikasturtetik hona ereduak irakaskuntza maila bakoitzean izandako bilakaerari erreparatuko diogu jarraian.

Haur Hezkuntzan, 2001/02 ikasturtean B ereduan matrikulatua zegoen ikasleen gehiengoa (% 46,9). Azken urteetan behera egin du, baina gaur egun ere ikasleen % 33,5 B ereduan matrikulatuta dago Haur Hezkuntzan. Hazkunderik handiena D ereduak izan du: % 36 ziren duela hamabost urte eredu horretan matrikulatutakoak,

eta % 63,4 dira gaur egun. A ereduak, aldiz, behera egin du nabarmen (% 17 izatetik % 3,1era jaitsi da).

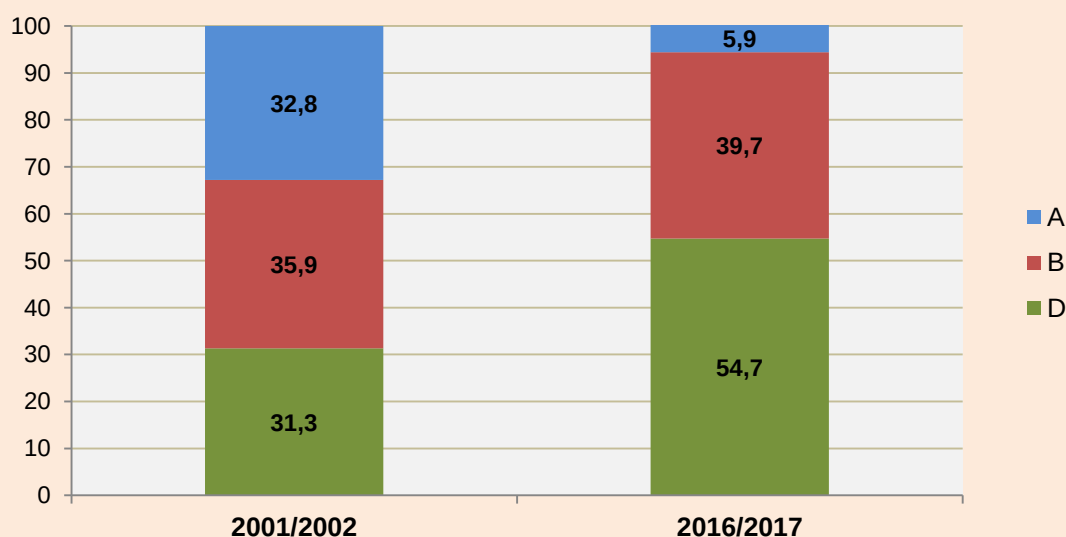
Hizkuntza ereduaren bilakaera Haur Hezkuntzan. Araba, 2001/02-2016/17 (%)

Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

Lehen Hezkuntza ere B ereduaren matrikulatuak gehiago ziren (% 35,9) A ereduak baino (% 32,8). Bi datuen arteko aldea asko handitu da azken urteetan (% 39,5 B ereduaren eta % 5,9 A ereduaren). D ereduaren matrikulatutakoen ehunekoa, berriz, hazi egin da azken hamabost urtean (% 31,3tik % 54,7ra).

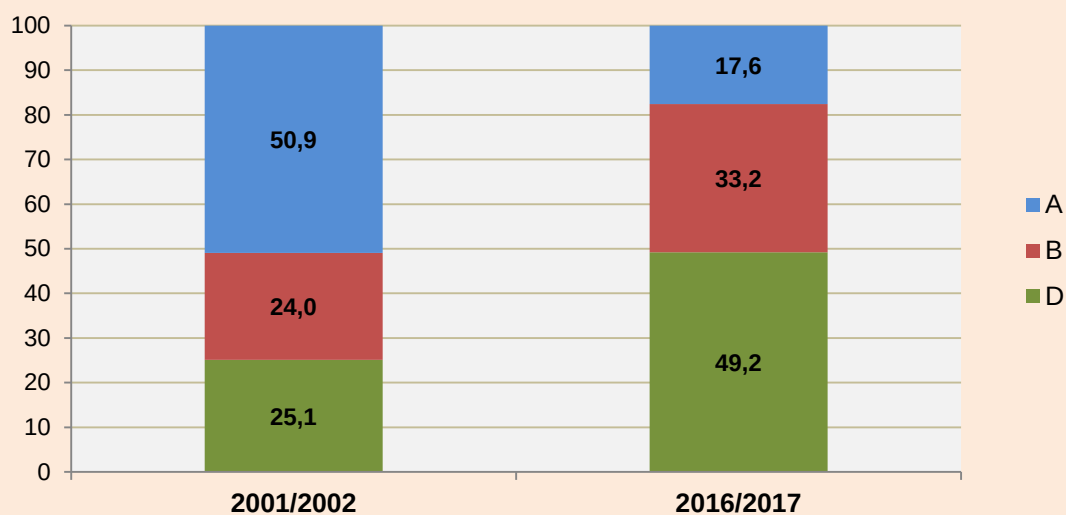
Hizkuntza ereduaren bilakaera Lehen Hezkuntzan. Araba, 2001/02-2016/17

Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan 2001/02 ikasturtean ikasle gehienak A ereduak ziren (% 50,9), baina ehuneko hori % 17,6ra jaitsi da 2016/17 ikasturtean. D ereduak % 25,1etik % 49,2ra igo da, eta B ereduak ere gora egin du, gutxiago bada ere (% 24tik % 33,2ra).

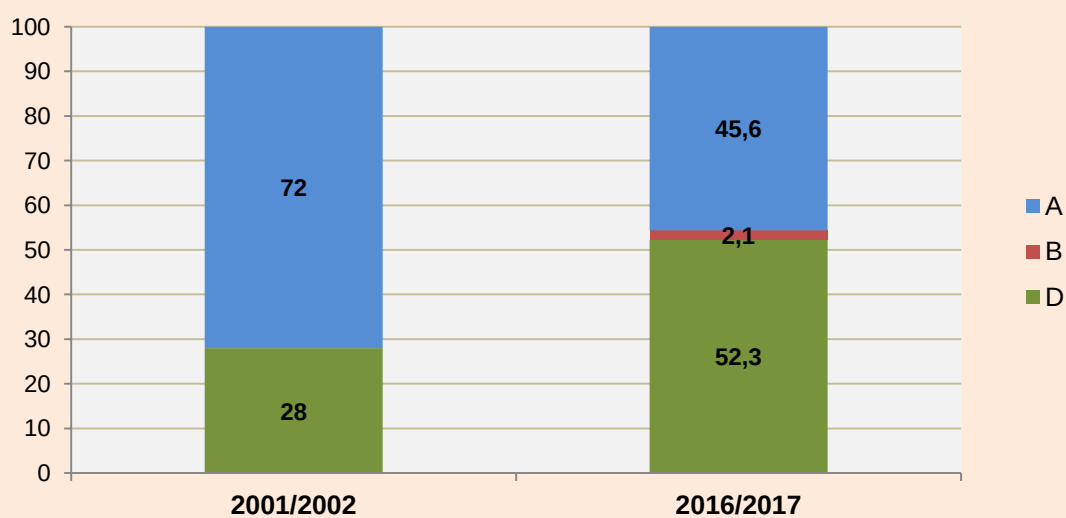
Hizkuntza ereduaren bilakaera DBHn. Araba, 2001/02-2016/17 (%)

turria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

DBHn bezala, Batxilergoan ere ikasle gehienak A ereduak ziren 2001/02 ikasturtean (% 72). Orain, berriz, % 45,6 dira. D ereduak % 28tik % 52,3ra igo dira. 2001/02 ikasturtean ez zegoen ikaslerik B ereduaren matrikulatuta; 2016/17an, ordea, % 2,1 dira.

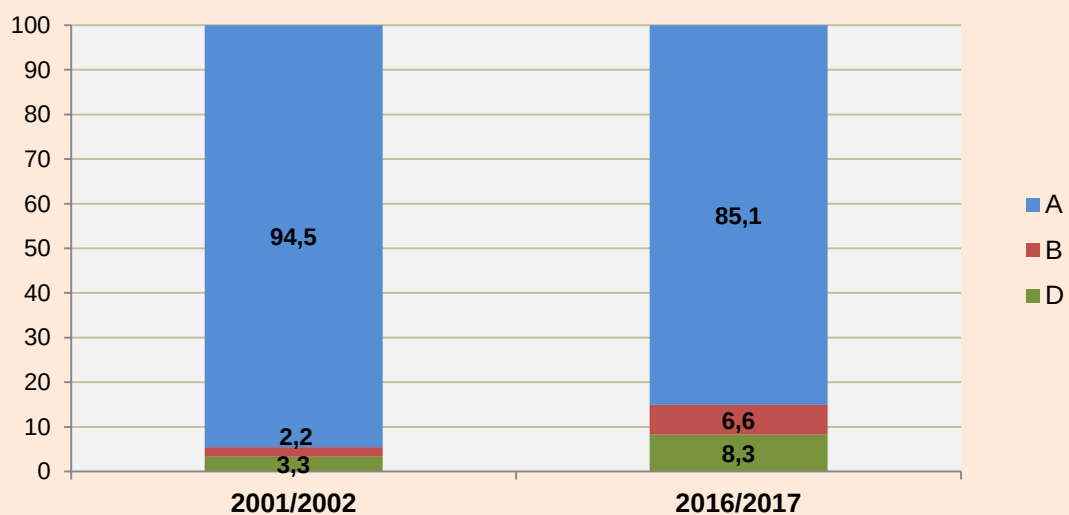
Hizkuntza ereduaren bilakaera Batxilergoan. Araba, 2001/02-2016/17 (%)

turria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

Lanbide Heziketan, 2001/02 ikasturtean gehiengoak A ereduan ikasten zuen (% 94,5) eta 2011/12 ikasturtean ere gehienen eredia da alde handiz (% 85,1). D ereduko matrikulazioa, aldiz, apurtxo bat igo da (% 3,3tik % 8,3ra) eta B eredia ere bai (% 2,2tik % 6,6ra).

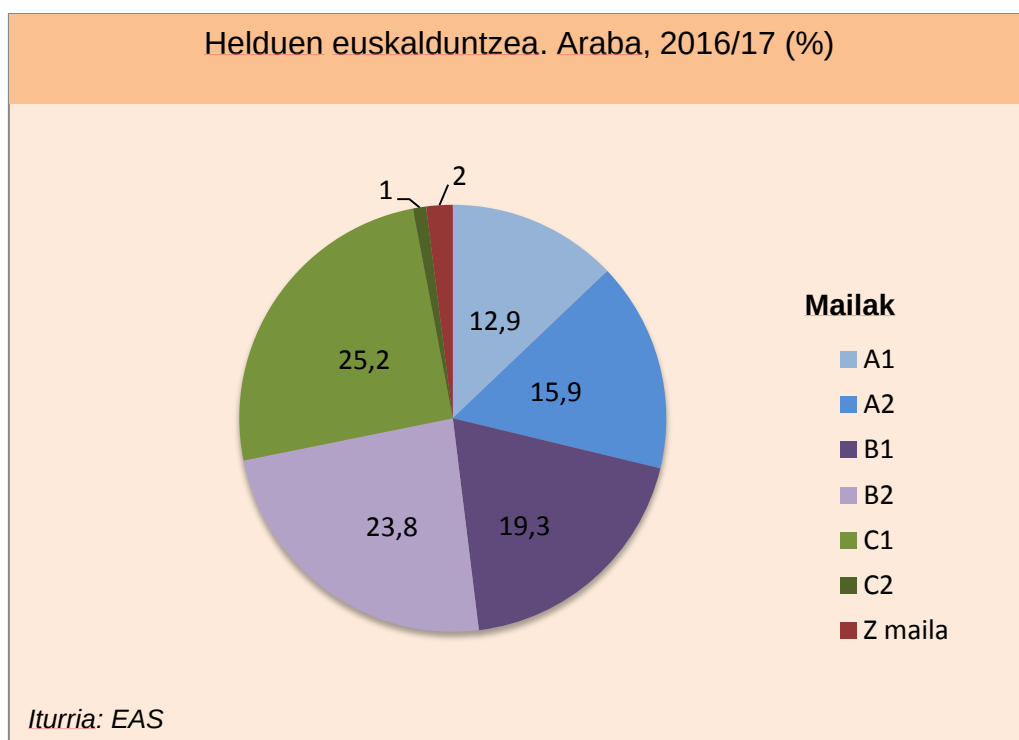
Hizkuntza ereduen bilakaera Lanbide Heziketan. Araba, 2001/02-2016/17 (%)

Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

1.4. Helduen euskalduntzea

2016/17 ikasturtean 5.578 ikasle matrikulatu dira Araban maila desberdinetan. Ikasle gehien C1 eta B2 mailan matrikulatu dira (% 25,2 eta % 23,8 hurrenez hurren). B1ean % 19,1 matrikulatu dira, A2n % 15,9 eta A1ean % 12,9. Matrikulaziorik txikiena C2n eta Z mailan izan da (% 1 eta % 2 hurrenez hurren). Z mailan sartzen dira Helduak Euskalduntzeko Oinarrizko Curriculum esparrutik kanpo dauden ikastaroak, esate baterako, Euskaltzaindiaren azken arauak ezagutzeko ikastaroak eta hitanoaren gainekoak, etab. Maila hau lehenago Goi-maila deitzen zen haren parekoa da.

Matrikulazioaren bilakaerari dagokionez, ikasle-kopuruak behera egin du, batez ere 2013/14 ikasturtean.

Azken hamasei urteotako datuei erreparatuz, ikusten da, ikasleen kopurua apurka-apurka jaisten joan dela.

Bestalde, ikastaroak ere aldatu egin dira. 2007/08 ikasturtera arte ez zegoen ez Z mailako, ezta C2ko ikastarorik, 2005/06 ikasturtean baino ez ziren aritu 8 ikasle C2 ikasten.

Horrezaz gain, hasierako ikasturteetan B1 eta B2 ziren jendetsuenak, gaur egun ordea, C1 eta B2 dira ikasle gehien matrikulatuta dituzten mailak.

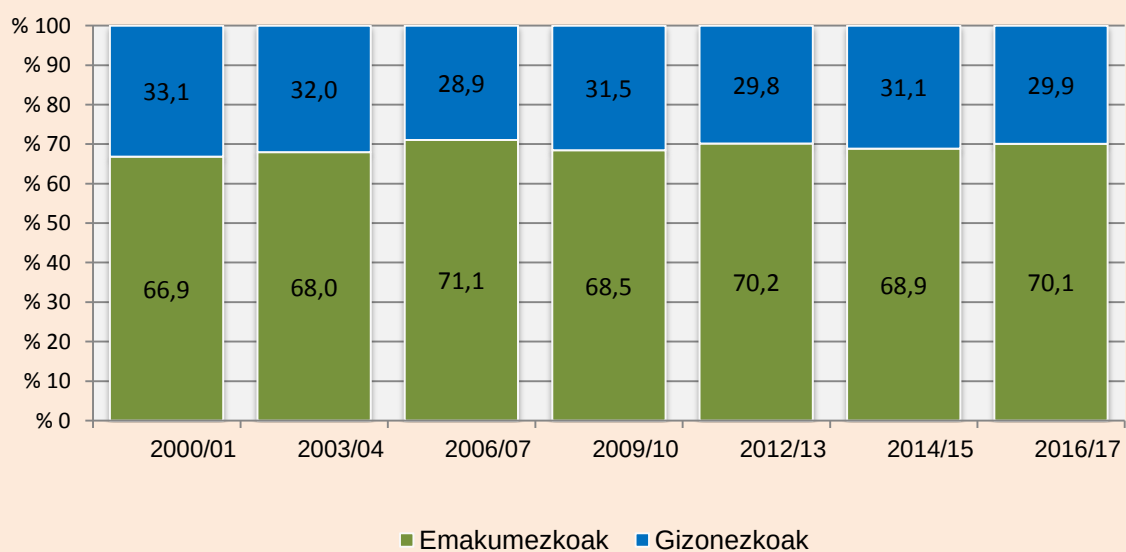
Helduen euskalduntzearen bilakaera. Araba. 2000/01-2016/17

	Guztira	A1	A2	B1	B2	C1	C2	Z
2000/2001	6.340	772	1.224	1.767	1.488	1.089	.	.
2001/2002	6.109	692	1.069	1.583	1.663	1.102	.	.
2002/2003	5.936	817	1.047	1.421	1.448	1.203	.	.
2003/2004	6.600	1.078	1.150	1.655	1.328	1.389	.	.
2004/2005	6.811	1.045	1.179	1.692	1.472	1.423	.	.
2005/2006	6.887	956	1.093	1.697	1.524	1.609	8	.
2006/2007	6.441	792	1.014	1.611	1.413	1.611	.	.
2007/2008	6.270	780	919	1.498	1.491	1.486	.	96
2008/2009	6.690	974	1.018	1.506	1.505	1.495	.	192
2009/2010	6.817	907	1.014	1.501	1.588	1.689	19	99
2010/2011	6.476	650	941	1.484	1.622	1.645	28	106
2011/2012	6.002	623	783	1.383	1.570	1.482	58	103
2012/2013	5.343	579	746	1.224	1.272	1.350	60	112
2013/2014	5.162	636	727	1.049	1.253	1.372	53	72
2014/2015	5.427	746	745	1.055	1.260	1.427	53	141
2015/2016	5.616	784	816	1.054	1.286	1.506	54	116
2016/2017	5.578	720	885	1.074	1.325	1.406	57	111

Iturria: EAS

2016/17 ikasturtetan Araban euskara ikasten edo hobetzen aritu direnen helduen % 70,1 emakumezkoak dira eta %29,9, aldiz, gizonezkoak. Aldea nabarmena da eta gorabeherak gorabehera, horrela gertatu da azken 17 urteotan.

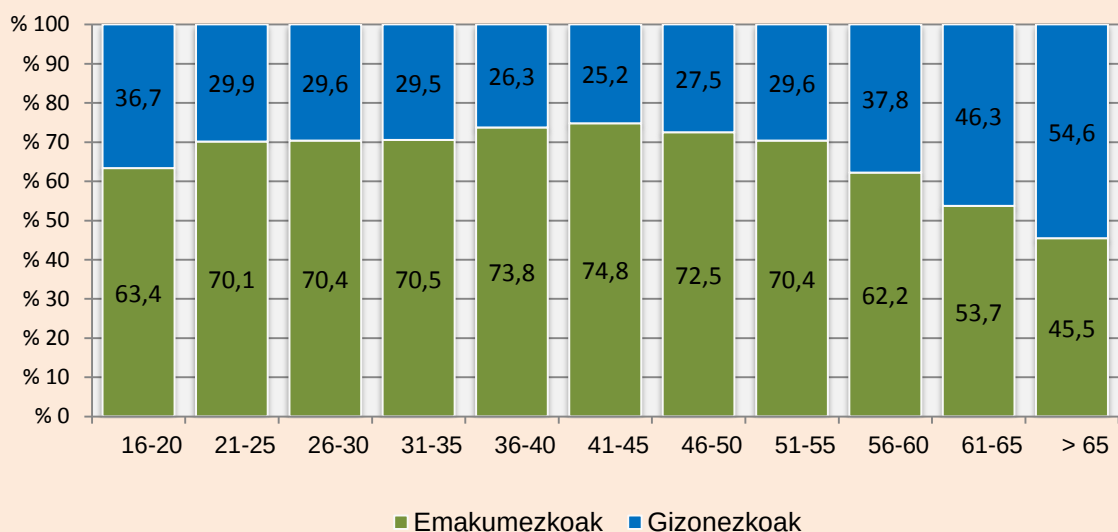
Helduen euskalduntzearen bilakaera sexuaren arabera.
Araba, 2001/02-2016/17 (%)

Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

Emakumezko eta gizonezkoen arteko aldea helduen euskalduntzean ez da berdina adin talde guztietan. Alderik txikiena 16-20 eta 56 urte edo gehiagokoek dute. Alderik handiena, berriz, 41-45 urte bitartekoek. Izan ere, euskara ikasten ari direnen adin talde horretan 4tik 3 emakumezkoak dira.

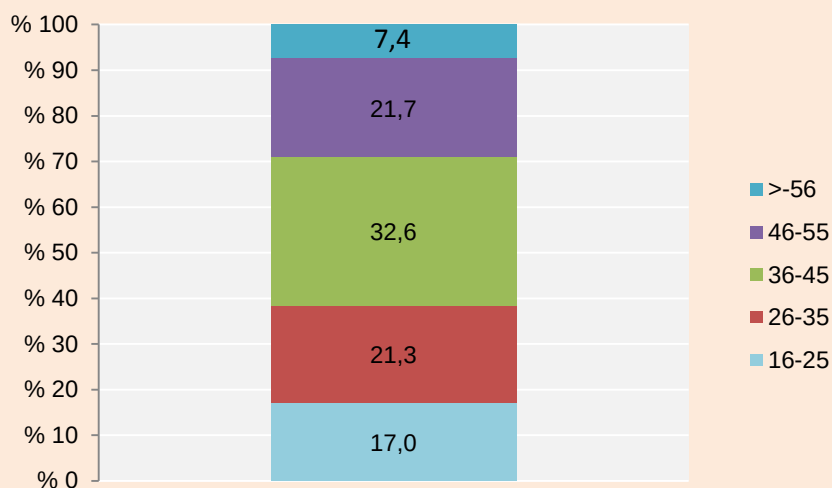
Helduen euskalduntzea sexuaren eta adinaren arabera. Araba, 2016/17 (%)

Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

Araban euskara ikasten ari direnetatik, gehienak 36-45 urte bitartekoak dira (% 32,6). Ehunekorik txikiena 56 urte edo gehiagokoek dute (% 7,4), baina asko igo da nagusien artean euskara ikasten ari direnen ehunekoa, % 0,8 besterik ez baitziren 2000/01 ikasturtean.

Helduen euskalduntzea adinaren arabera. Araba, 2016/17 (%)

Iturria: EAS (Euskararen Adierazle Sistema)

2. EUSKARA GAITASUNA

2. EUSKARA GAITASUNA

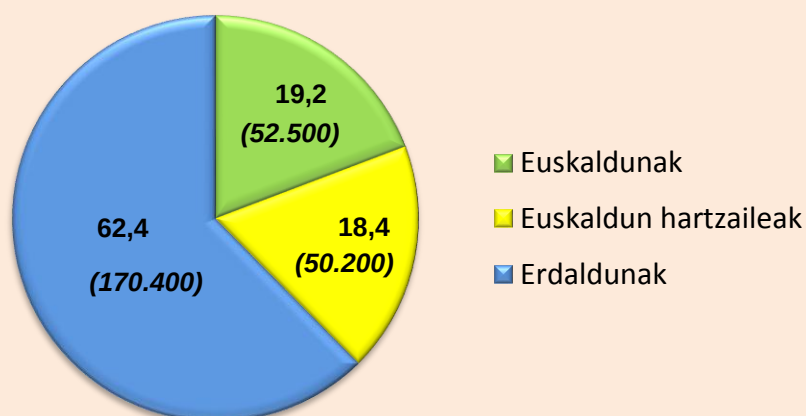
2.1. Euskara gaitasuna Araban eta Gasteizen

Azken 25 urteak kontuan hartuz, Araban 1991n baino 37.000 euskaldun gehiago daude. Horrela, 12,2 puntuko hazkundea izan dute euskaldunek ehunekoetan, % 7 izatetik % 19,2 izatera iritsi dira.

Hiru hiztun mota bereizten dira euskaraz hitz egiteko edo ulertzeko duten gaitasunari erreparatuz:

- **Euskalduna (elebiduna):** euskara ondo edo nahiko ondo ulertzeko eta hitz egiteko gai da.
- **Euskaldun hartzailea (elebidun hartzailea):** Ez du euskaraz ondo edo nahiko ondo hitz egiten. Hala ere, badu euskararen nolabaiteko ezagutza. Zehazki, multzo honetan sartzen da honako baldintza hauetakoren bat gutxienez betetzen duena:
 - Euskaraz “zertxobait” ulertzeko eta hitz egiteko gai da.
 - Euskara “ondo” edo “nahiko ondo” ulertzeko gai da, nahiz eta soilik hitz batzuk hitz egiteko gai izan, edo ez izan ezer hitz egiteko gai.
- **Erdalduna (erdaldun elebakarra):** ez da gai euskaraz ulertzeko ezta hitz egiteko ere. Batzuk hitz batzuk ulertzeko eta hitz egiteko gai dira.

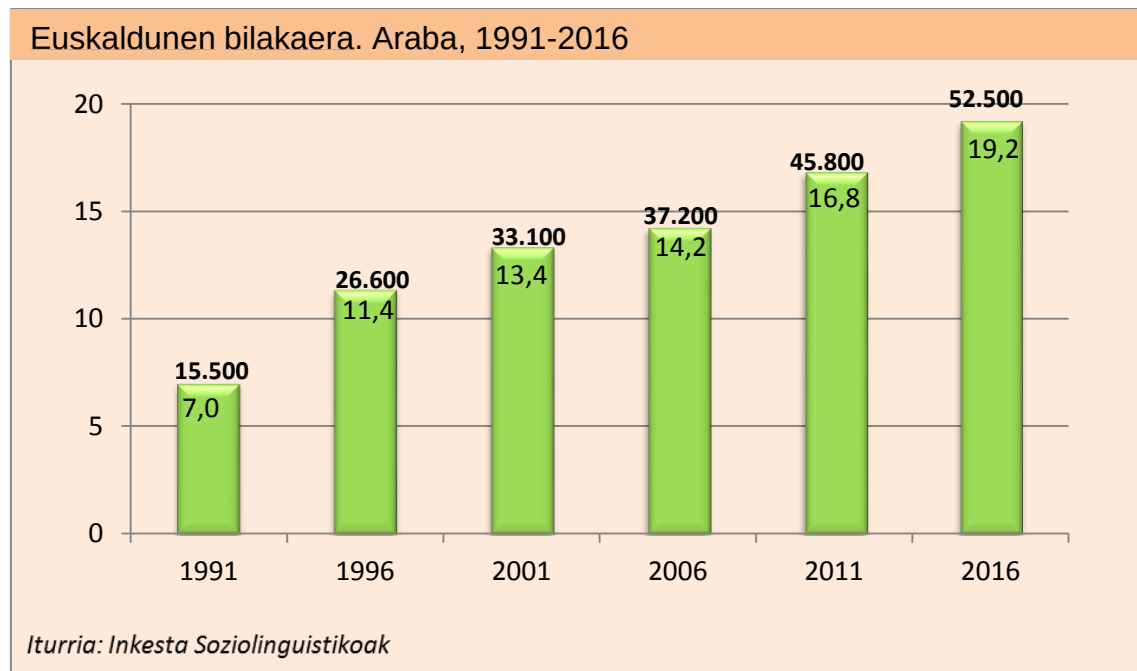
Euskara gaitasuna. Araba, 2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

2016an egin den azken Inkesta Soziolinguistikoaren arabera, Arabako 16 urte edo gehiagoko biztanleriaren % 19,2 euskalduna da, % 18,4 euskaldun hartzailea eta % 62,4 erdalduna.

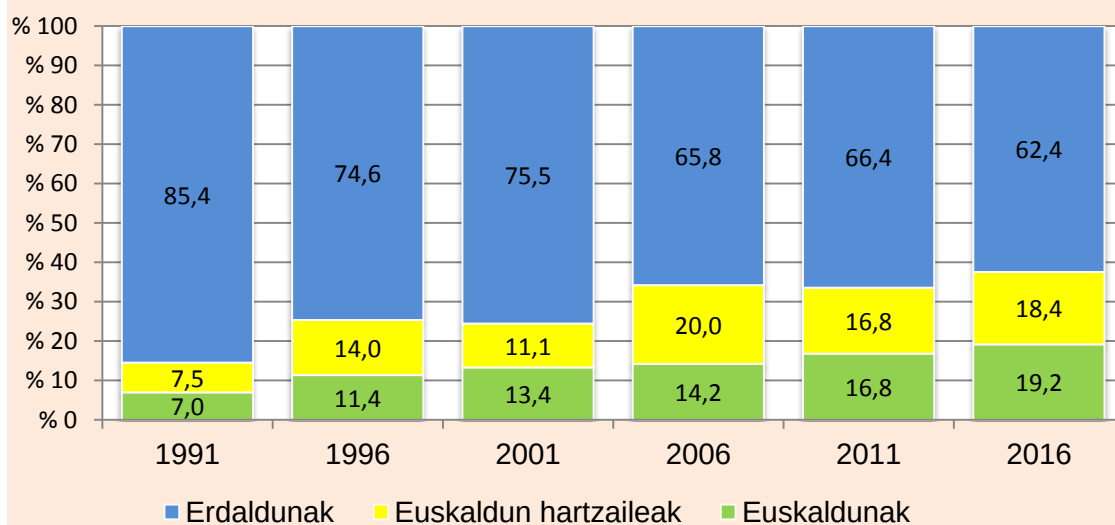
Azken 25 urteotako bilakaerari dagokionez, gaur egun 1991n baino 37.000 euskaldun gehiago daude Araban, 15.500 baitziren 1991n eta 52.500 dira 2016an. Horrela, 12,2 puntuko hazkundea izan dute euskaldunek ehunekoetan (% 7 versus % 19,2).

Euskaldun hartzaileek ere hazkunde handia izan dute 25 urte hauetan, ia 11 puntuko hazkundea hain zuzen (% 7,5 versus % 18,4).

Erdaldunek, aldiz, 23,1 puntuko jaitsiera izan dute (% 85,5 ziren 1991n eta % 62,4 dira 2016an).

Euskara gaitasunaren bilakaera. Araba, 2016 (%)

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoak

Erdaldunen beherakada eta euskaldunen hazkundea are azpimarragarriagoa da kontuan hartzen baditugu azken urteotan gure gizarteak bizi izan dituen aldaketa soziodemografikoak. Arabako gizartea gero eta zaharragoa izateaz gain, jaiotze-tasa gero eta txikiagoa da; hortaz, gazteen multzoak, euskaldun gehien biltzen dituen multzoa izanik, gero eta pisu txikiagoa du gizarte osoarekiko.

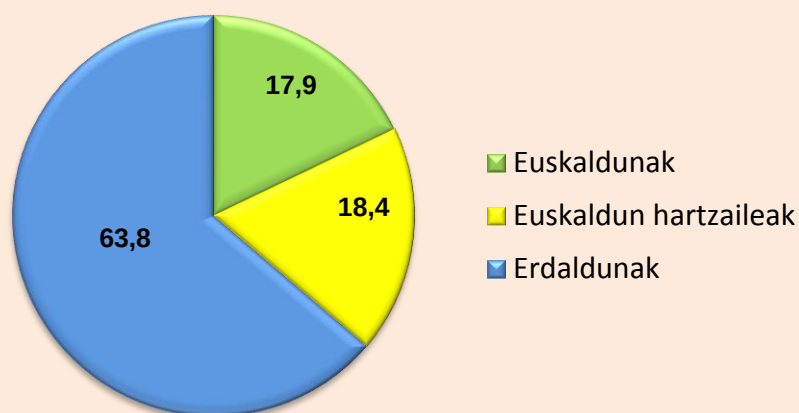
Izan ere, irakaskuntzako D eta B euskarazko ereduen hazkundeari esker, batez ere, Arabako gazteak gero eta euskaldunagoak dira. Horrela, 2016ko Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Estatistiketan jasotako datuen arabera, 5-15 urte bitarteko arabar gazteen % 76,5 euskalduna da.

Arabako hiriburuari dagokionez, Gasteizen % 17,9 dira euskaldunak, % 18,4 euskaldun hartzaileak eta % 63,8 erdaldunak.

Gogoan izan behar da Arabako udalerri gehienak euskaldunagoak direla Gasteiz baino, batez ere, Gorbeialdeko, Aiaraldeko eta Arabako Lautadako kuadrillak osatzen dituzten udalerriak, baina Gasteizek Araban duen pisu demografiko handiagatik, udalerri horiek eragin txikia dute lurraldearen ehunekoa.

Kontuan hartu behar da 2016an Arabako biztanleriaren % 75 Gasteizen bizi dela. Dena dela, 1991n ere gauza bera gertatzen zen, garai hartan ere Arabako populazioak kontzentrazio eta polarizazio tasa handia zuen. Antzekoa zen ehunekoa: % 75,7.

Hizkuntza-gaitasuna. Gasteiz, 2016 (%)

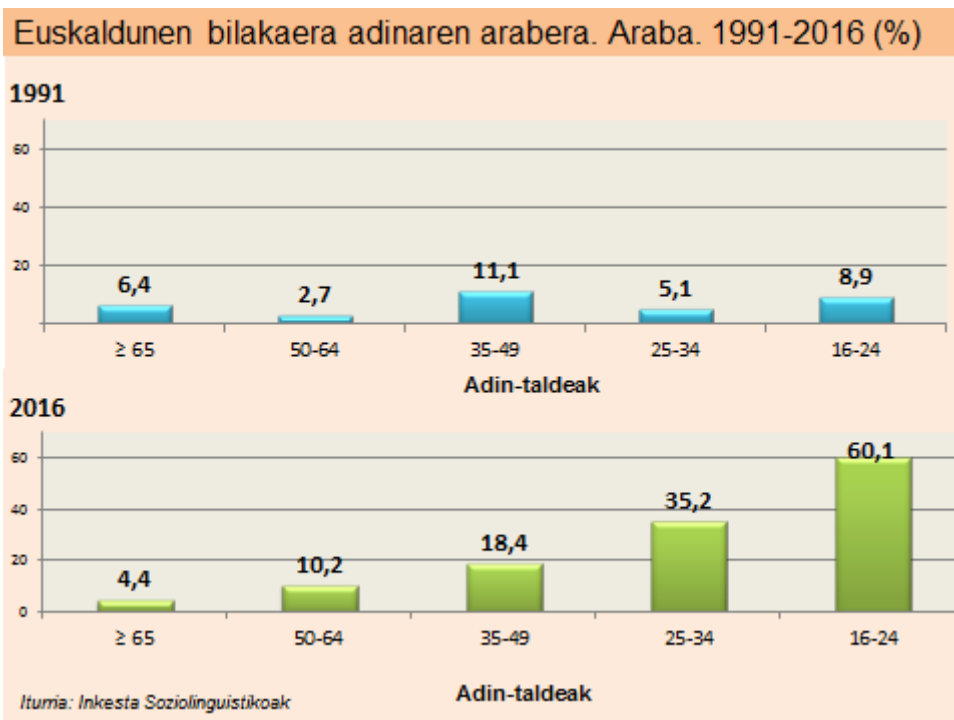
Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

2.2. Euskara gaitasuna sexuaren eta adinaren arabera

Sexuari dagokionez, emakumezkoen artean % 20,4 dira arabar euskaldunak eta gizonezkoen artean, berriz, % 18. Ikusten denez, euskaldunen ehunekoa handiagoa da emakumezkoen artean gizonezkoen artean baino, 2,4 puntukoa hain zuzen ere.

Gogoan izan behar da helduen euskalduntzean ikasten ari direnen artean emakumeak gehiengoa direla. 2016/17 ikasturtean euskara ikasten ari diren helduen % 70,1 emakumeak dira, bi heren baino gehiago, alegia. Horren ondorioz, emakume gehiago euskaldundu dira helduen euskalduntze sistemari esker.

Arabako euskaldunen adinari erreparatuz gero, ikus daiteke euskaldunen ehunekorik handiena 16-24 eta 25-34 urte bitartekoen artean dagoela. Hala ere, euskaldunen hazkundea 50 urtetik beherako adin-talde guztietan gertatu da. Gertakari hori, gainera, ez da berria, halaxe gertatu izan baita azken 25 urteotan, baina agerikoagoa da gazteen artean. Horrela, 16 eta 24 urte bitartekoen % 60,1 euskaldunak dira gaur egun; 1991n, aldiz, % 8,9 ziren.

Orain dela 25 urte aurreikusten zen joera areagotu egin da. Hau da, gazteenen euskalduntzea gero eta handiagoa da eta erdaldunen ehunekoaren jaitsiera orokorra. Horrela, 2016an 16-24 urte bitartekoen artean, hamarretik sei euskaldunak dira (% 60,1).

Hortaz, euskaldunen hazkundea gazteenetatik ari da gertatzen. Multzorik erdaldunena helduena da, batez ere 65 urte edo gehiagokoena. Urteak aurrera egin ahala, helduen multzoan ere euskaldunen ehunekoa gero eta handiagoa da (% 18,4koa 35-49 urte dituztenen artean).

2.3. Euskara gaitasun erlatiboa: euskaldunen erraztasuna euskaraz egiteko

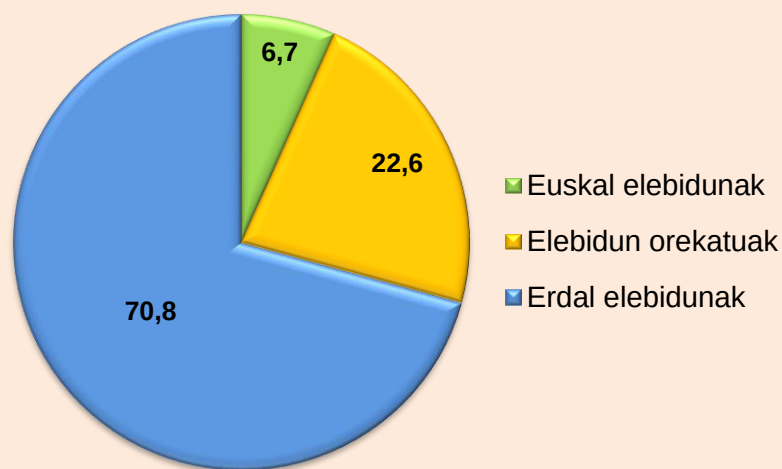
Euskaldunen gaitasun erlatiboa aztertuko da orain, hau da, euskaraz eta erdaraz (gaztelaniaz gehienetan) hitz egiteko erraztasuna.

Aurrerantzean erdara hitza erabiliko da euskara ez den beste edozein hizkuntza adierazteko.

Honako hauek dira euskaldunak gaitasun erlatiboaren arabera:

- **Euskal elebidunak:** erraztasun handiagoa dute euskaraz hitz egiteko erdaraz hitz egiteko baino.
- **Elebidun orekatuak:** bi hizkuntzetan erraztasun bera dute. Izan ere, euskaldun hauek adierazten dute euskaraz eta erdaraz, bietan, berdin hitz egiteko erraztasuna dutela.
- **Erdal elebidunak:** erraztasun handiagoa dute erdaraz hitz egiteko euskaraz hitz egiteko baino.

Euskaldunak erraztasunaren arabera. Araba, 2016 (%)

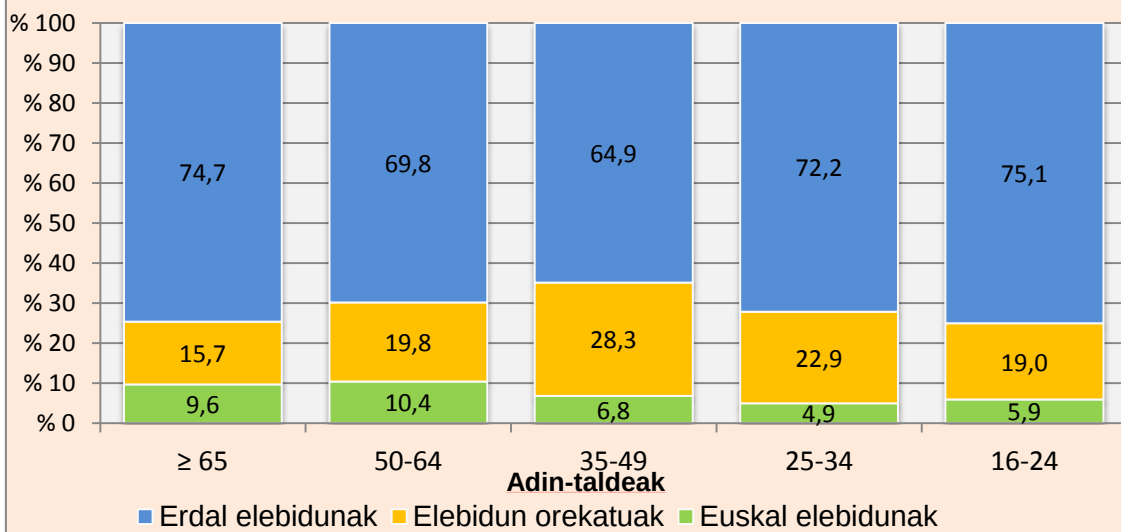
Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Arabian 16 urte edo gehiagoko euskaldunen % 6,7k erraztasun handiagoa du euskaraz egiteko erdaraz egiteko baino, hau da, euskal elebidunak dira. Euskal elebidunen ehunekorik handiena 50 urtetik gorakoek dute (% 10 inguruk), eta txikiena 35 urtetik beherakoek (% 6 baino gutxiagok).

Elebidun orekatuak, aldiz, erraztasun bera du euskaraz zein erdaraz egiteko eta euskaldunen % 22,6 dira. Elebidun orekatuen ehunekorik handiena 35-49 urte bitartekoen artean dago (% 28,3).

Azkenik, erdal elebidunak erraztasun handiagoa du erdaraz egiteko euskaraz baino, eta % 70,8 dira. Euskaldunen multzorik handiena da adin-talde guztietan. Erdal elebidunen ehunekorik handiena 16-24 urte bitartekoek eta 65 urte edo gehiagokoek dute (% 75,1 eta % 74,7 hurrenez hurren).

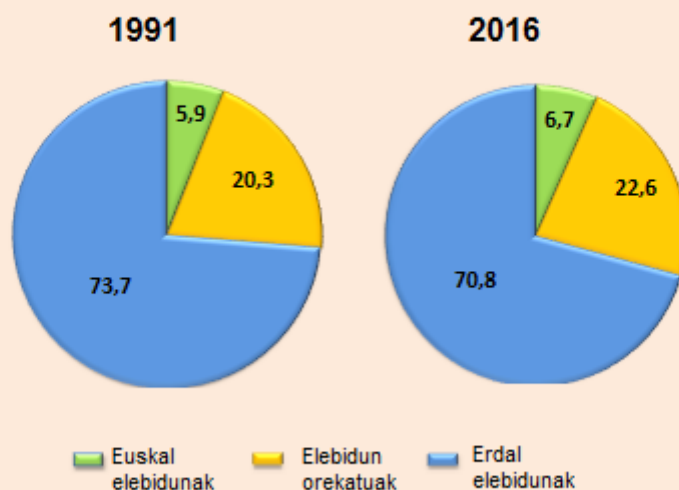
Euskaldunen erraztasuna, adinaren arabera. Araba, 2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Arabako euskaldunen erraztasuna ez da askorik aldatu 1991tik hona. Duela 25 urte euskal elebidunen ehunekoa (% 5,9 versus % 6,7) eta elebidun orekatuen ehunekoa zerbait txikiagoa zen (% 20,3 versus % 22,6) eta erdal elebidunen ehunekoa, ostera, handiagoa (% 73,7 versus % 70,8).

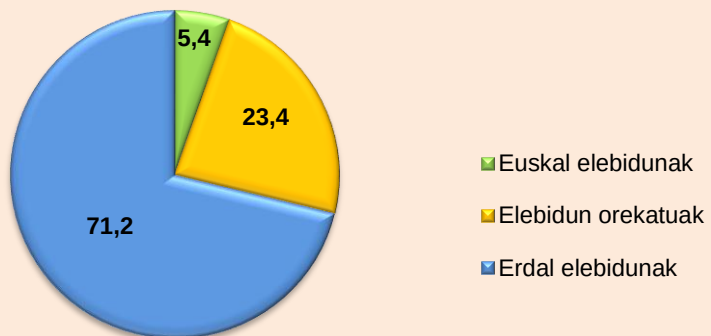
Euskaldunen erraztasunaren bilakaera. Araba, 1991-2016 (%)

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoa

Gasteizen 16 urte edo gehiagoko euskaldunen % 5,4 dira euskal elebidunak. Elebidun orekatuak hamarretik bi pasatxo dira (% 23,4). Azkenik, hamarretik zazpi baino gehiago erdal elebidunak dira (% 71,2).

Euskaldunak erraztasunaren arabera. Gasteiz, 2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

3. HIZKUNTZAREN TRANSMISIOA

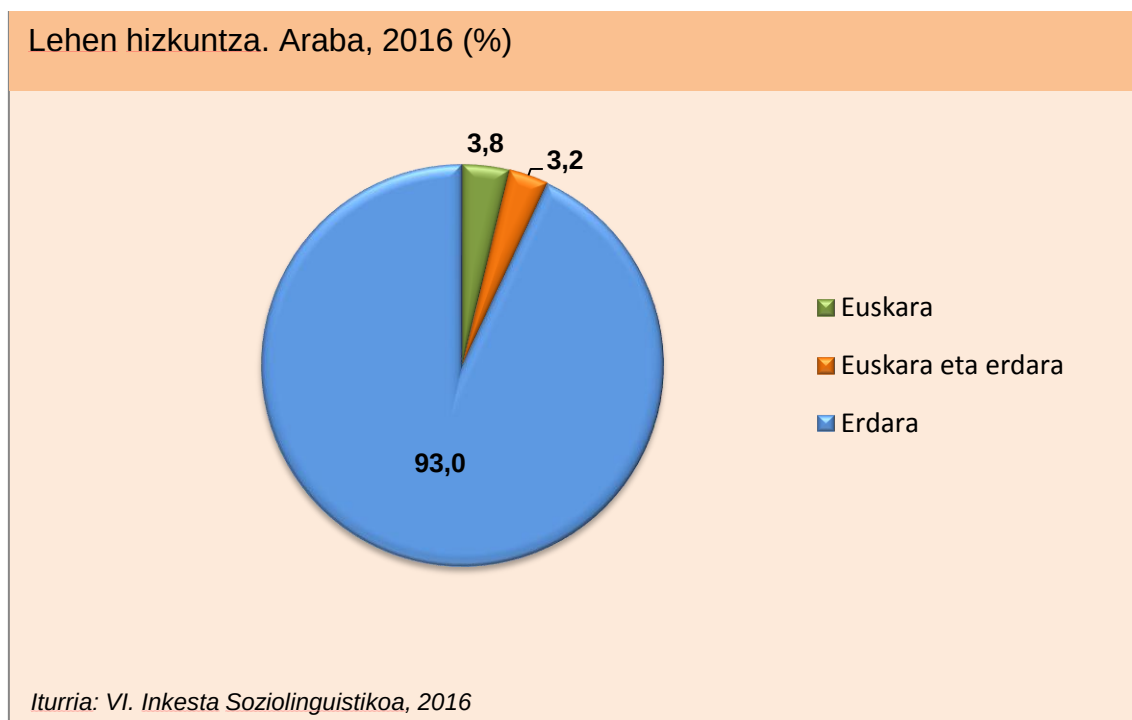
3. HIZKUNTZAREN TRANSMISIOA

3.1. Lehen hizkuntza Araban eta Gasteizen

Lehen hizkuntzari buruz ari garenean, umeak hiru urte bete arte gurasoengandik edo umearekin bizi diren senitartekoengandik jasotako hizkuntzari edo hizkuntzei buruz dihardugu.

VI. Inkesta Soziolinguistikoaren arabera, Arabako 16 urte edo gehiagoko biztanleriaren % 3,8k euskara soilik jaso du etxean eta % 3,2k euskara eta erdara jaso ditu etxean % 93k erdara soilik jaso du etxean.

Erdara diogunean, gaztelaniari buruz ari gara nagusiki, baina ez da ahaztu behar gero eta gehiagoren lehen hizkuntza arabiera, errumaniera, portugesa eta abar direla.

Duela 25 urte, Arabako biztanleriaren ehuneko berak jaso zuen euskara soilik etxean (% 3,8). Etxean euskara eta erdara batera, aldiz, ehuneko txikiagoak jaso zuen gaur egun baino (1991n % 0,7 eta 2016an % 3,2). Azkenik, erdara soilik jaso zutenen ehunekoa zertxobait handiagoa zen (1991n % 95,5 eta 2016an % 93).

Hiriburuari dagokionez, Gasteizko 16 urte edo gehiagoko biztanleriaren % 3,2k euskara soilik jaso du etxean eta % 2,7k euskara eta erdara jaso ditu etxean. Azkenik, % 94,1ek erdara soilik jaso du etxean

Lehen hizkuntza. Araba eta Gasteiz. 2016 (%)

	Araba	Gasteiz
Guztira	273.100	206.300
Euskara	3,8	3,2
Euskara eta erdara	3,2	2,7
Erdara	93,0	94,1

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa

3.2. Lehen hizkuntza sexuaren eta adinaren arabera

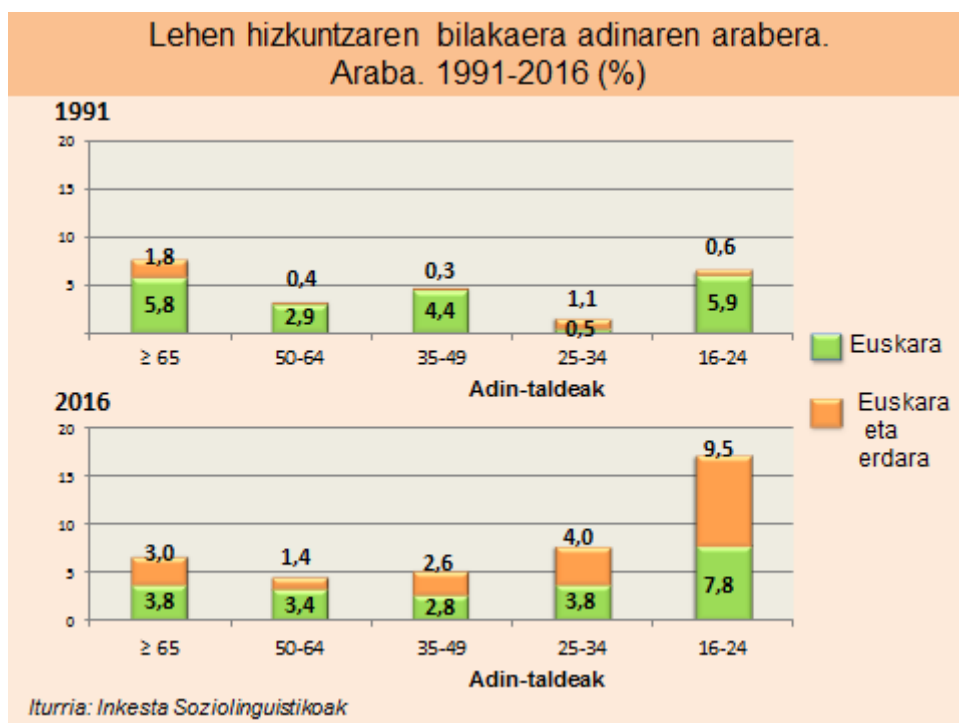
Sexuaren arabera, gehiago dira euskara soilik jaso duten gizonezkoak (% 4,3) emakumezkoak baino (% 3,2) eta berdin gertatzen da euskara eta erdara jaso dutenen ehunekoarekin (% 3,5 gizonezkoak eta % 2,9 emakumezkoak). Dena dela, aldea ez da oso handia eta kontuan izanik inkesta bat dela, ezin da esan alde esanguratsurik dagoenik.

Adinari dagokionez, lehen hizkuntza erdara dutenak nagusi dira Arabako eta Gasteizko adin-talde guztietan, baina bada alderik gazteenen, hau da, 16-24 eta 25-34 urte bitartekoen eta gainerako adin taldeen artean.

Gaur egun, 16-24 urte bitarteko gazteek dute euskara soilik jaso dutenen artean ehunekorik altuena (% 7,8). Duela 25 urte ere lehen hizkuntza gisa, euskara soilik jaso zutenen ehunekorik altuena 16-24 urte bitartekoek eta 65 urtetik gorakoen zuten (% 5,9 eta % 5,8 hurrenez hurren).

Euskara eta erdara batera jaso dutenen ehunekoari dagokionez, era berean, gazteenek dute ehunekorik altuena alde handiz. Are handiagoa da aldea, duela 25 urteko datuekin konparatuz. Izan ere, 16-24 urte bitarteko gazteen % 0,6k jaso zuen euskara eta erdara batera lehen hizkuntza gisa 1991n; gaur egun, ordea, adin horretako gazteen % 9,5ek jaso du, hau da, ia 9 puntuko aldea.

25-34 urte bitartekoen artean ere % 4k jaso du euskara eta erdara batera. 1991n, aldiz, % 1,1ek jaso zuen erdara eta euskara batera.

2.3. Euskaldunak lehen hizkuntzaren arabera

Arabako 16 urte edo gehiagoko euskaldunak etxean jaso duten hizkuntzaren arabera, hau da, lehen hizkuntzaren arabera, nolakoak diren aztertuko da orain.

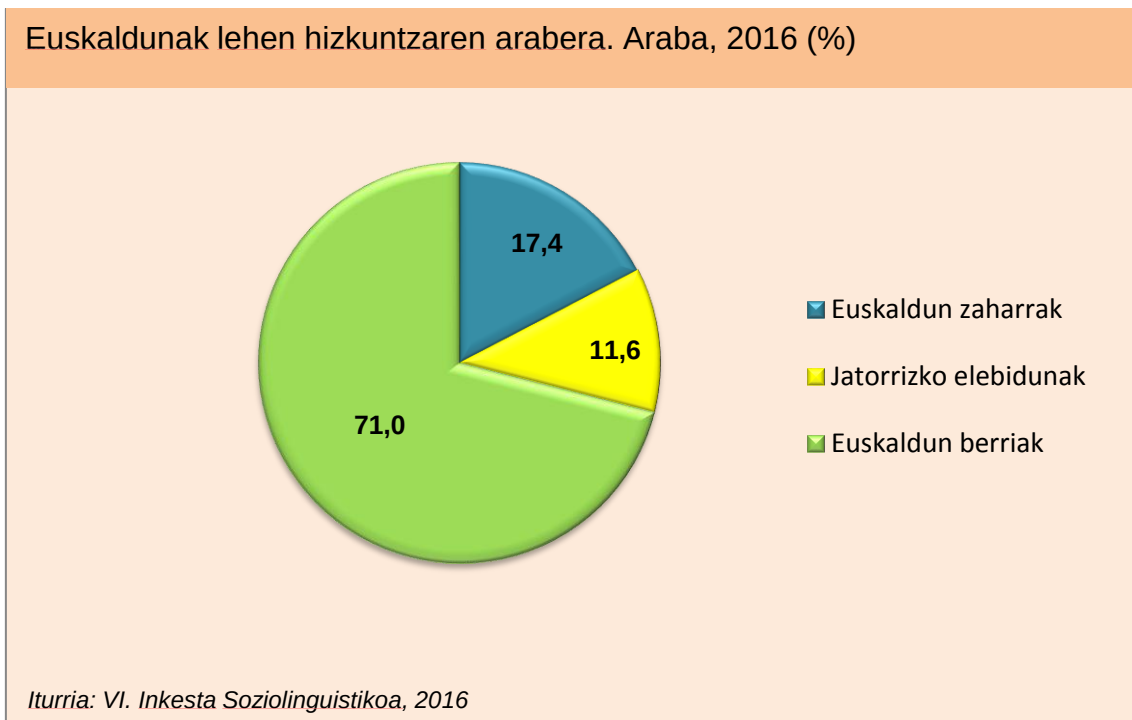
Honako hauek dira euskaldunak lehen hizkuntzaren arabera:

- **Euskaldun zaharrak:** euskara soilik jaso dute gurasoengandik edo etxean bizi diren senitartekoengandik hiru urte bete arte.
- **Jatorrizko elebidunak:** euskara eta erdara jaso dituzte gurasoengandik edo etxean bizi diren senitartekoengandik hiru urte bete arte.
- **Euskaldun berriak:** ez dute euskararik jaso etxean gurasoengandik edo etxean bizi diren senitartekoengandik. Etxetik kanpo ikasi dute euskara, eskolan edo euskaltegian.

Arabako euskaldunen % 17,4k euskara soilik jaso du etxean, hau da, euskaldun zaharrak dira.

Arabako euskaldunen % 11,6k, ordea, euskara eta erdara jaso ditu etxean, eta jatorrizko elebidunak dira.

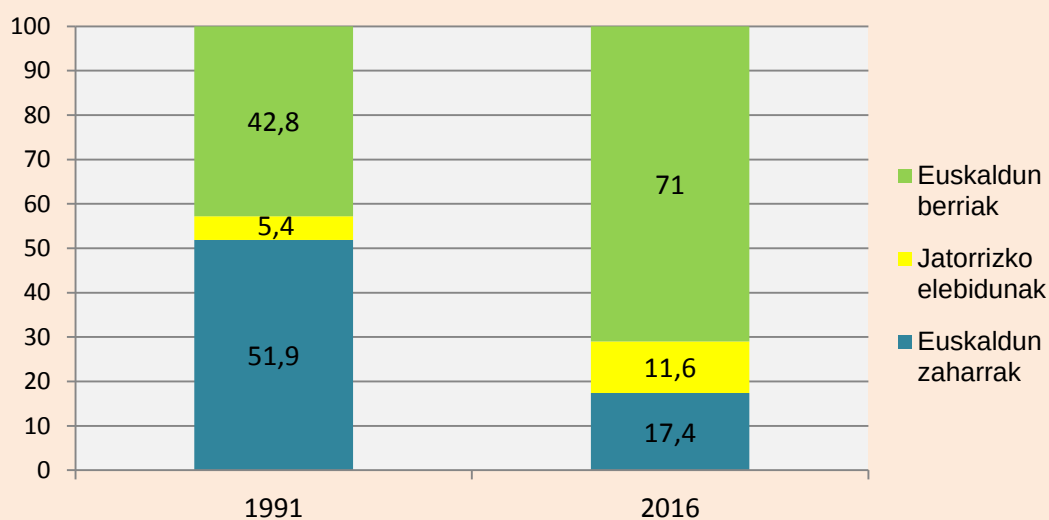
Azkenik, Arabako euskaldunen % 71k erdara jaso du etxean eta euskaldun berriak dira. Azpimarratzekoa da euskaldunen artean multzo horrek duen nagusitasuna.

Euskaldunen multzoa asko aldatu da Araban azken 25 urteotan. 1991n euskaldunen erdia baino gehiago euskaldun zaharrak ziren (% 51,9), hau da, euskara etxean soilik jaso zuten, nahiz eta euskaldun berriak ere hamarretik lau baino gehiago ziren (% 42,8).

2016an, aldiz, euskaldunen artean euskaldun berriak dira nagusi alde handiz (% 71). Era berean, jatorrizko elebidunek pisu handiagoa hartu dute (% 5,4 ziren 1991n eta % 11,6 dira 2016an. Azkenik, euskaldun zaharren ehunekoa nabarmen jaitsi da (% 51,9 ziren 1991n eta % 17,4 dira 2016an).

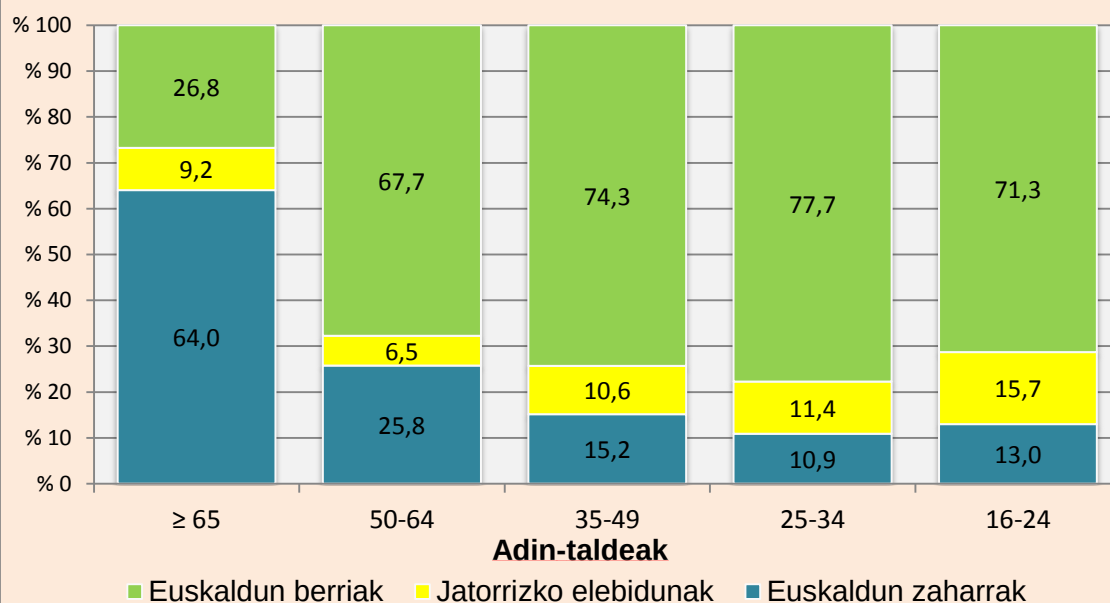
Euskaldunen bilakaera lehen hizkuntzaren arabera. Araba, 1991-2016 (%)

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoak

Adinari erreparatuz, euskaldun berriak nagusi dira adin-talde guztietan, 65 urte edo gehiagokoan artean izan ezik. Euskaldun berrien ehunekorik handiena 25-34 urte bitartekoek dute (% 77,7). Euskaldun zaharren ehunekorik handiena, ostera, 65 urte edo gehiagokoek dute (% 64) eta jatorrizko elebidunen ehunekorik handiena 16-24 urte bitartekoek (% 15,7).

Euskaldunak lehen hizkuntzaren eta adinaren arabera. Araba, 2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Hiriburuari dagokionez, Gasteizen euskaldunen % 16,5 euskaldun zaharrak dira, % 10,9 jatorrizko elebidunak eta % 72,6 euskaldun berriak.

Euskaldunak lehen hizkuntzaren arabera. Araba eta Gasteiz. 2016 (%)

	Araba	Gasteiz
Euskaldunak guztira	52.500	36.900
Euskaldun zaharrak	17,4	16,5
Jatorrizko elebidunak	11,6	10,9
Euskaldun berriak	71,0	72,6

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa

3.4. Familia bidezko hizkuntzaren transmisioa

Familia bidezko hizkuntzaren transmisioa nolakoa den jakiteko inkestatu guztiei galdetu zaie zein hizkuntza jaso duten etxean, euren gurasoen hizkuntza-gaitasunaren arabera.

Kontuan izan behar da inkestatuen artean 16 eta ia 100 urte bitarteko pertsonak daudela. Horren ondorioz, orain dela ia ehun urtetik hona gurasoek nola transmititu duten euskara jakin dezakegu.

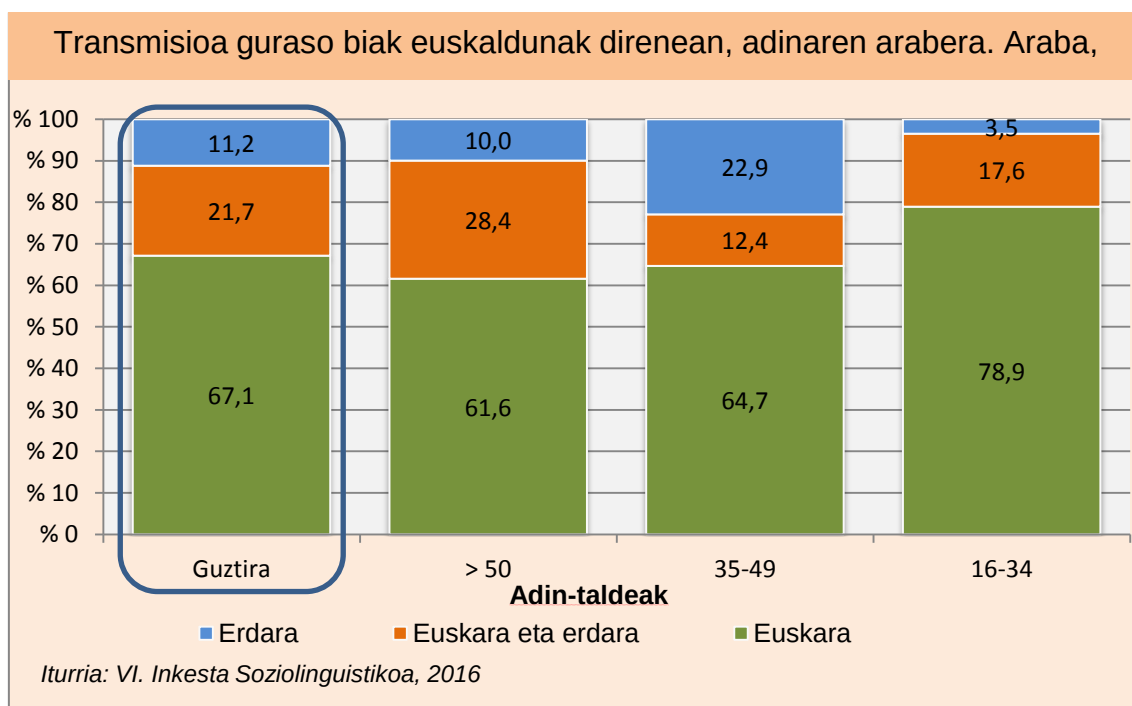
Gurasoak biak euskaldunak izanik, seme-alaben % 67,1ek euskara soilik jaso du etxean Araban, % 21,7ek euskara eta erdara eta % 11,2k ez du euskararik jaso.

Gurasoetako bat baino ez izanik euskalduna, % 74,8k erdara soilik transmititu du eta % 25,2k euskara eta gaztelania.

Aipatzekoa da guraso biak euskaldunak izanik, euskararen transmisioa handiagoa dela adinean behera egin ahala. Horrela, euskararen transmisiorik handiena 16-34 urte bitarteko inkestatuek dute. Adin horretako gazteen % 78,9k euskara soilik jaso du etxean eta % 17,6k euskara eta erdara.

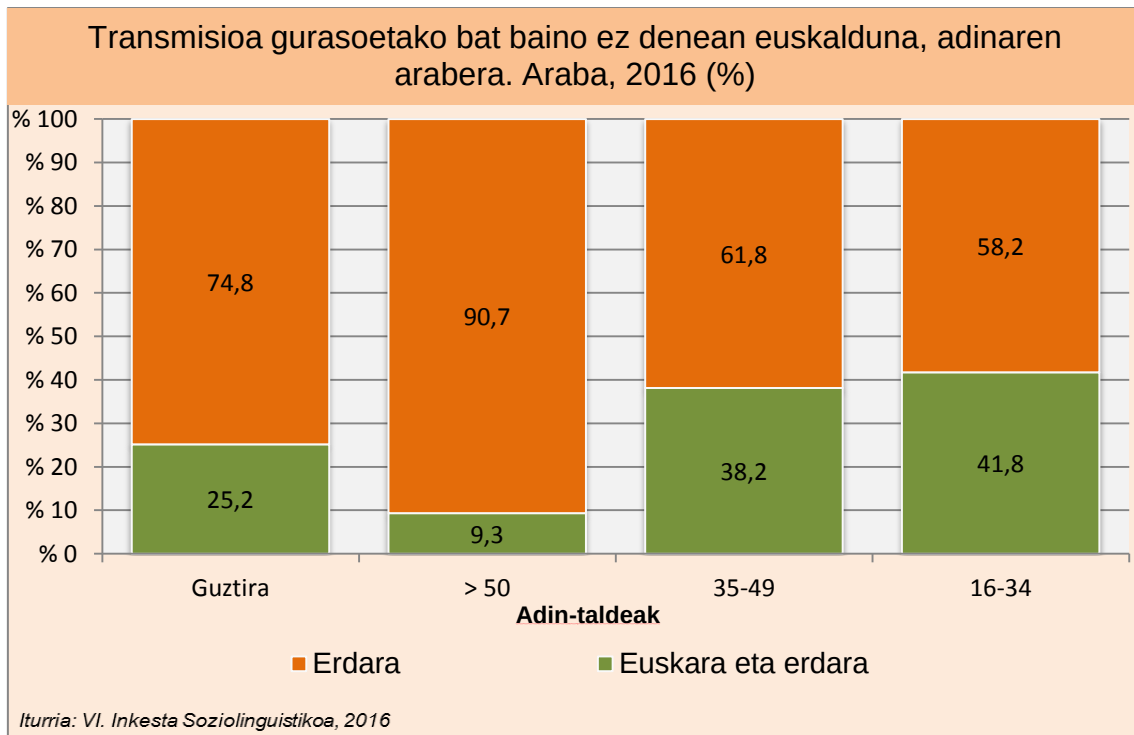
Era berean, 35-50 urtera bitartean dituztenen artean, guraso biak euskaldunak izanik, % 64,7k euskara soilik jaso du eta % 12,4k euskara eta erdara.

Azkenik, 50 urte edo gehiago dituztenen artean euskararen transmisioa txikiagoa da: % 61,6k euskara soilik jaso dute eta % 28,4k euskara eta erdara.

Gurasoetako batek euskaraz ez dakienean, desberdintasun handiak daude euskararen transmisioan adinaren arabera. Adinean behera egin ahala, euskararen transmisioa gero eta handiagoa da.

Horrela, gurasoetako batek euskaraz ez dakienean, 16-34 urte bitartekoek % 41,8k euskara eta erdara jaso ditu, 35-49 urte bitartekoek % 38,2k eta 50 urte edo gehiagokoek herenak % 9,3k.

3-15 urte bitarteko seme-alabak dituzten familien hizkuntza-transmisioa

3-15 urte bitarteko seme-alabak dituzten familien hizkuntzaren transmisioa nolakoa den jakiteko inkestatuei galdetu zaie zein hizkuntza transmititu dieten seme-alabei. Transmisio hori aztertzeko gurasoen hizkuntza-gaitasuna eta euren lehen hizkuntza izan dira kontuan.

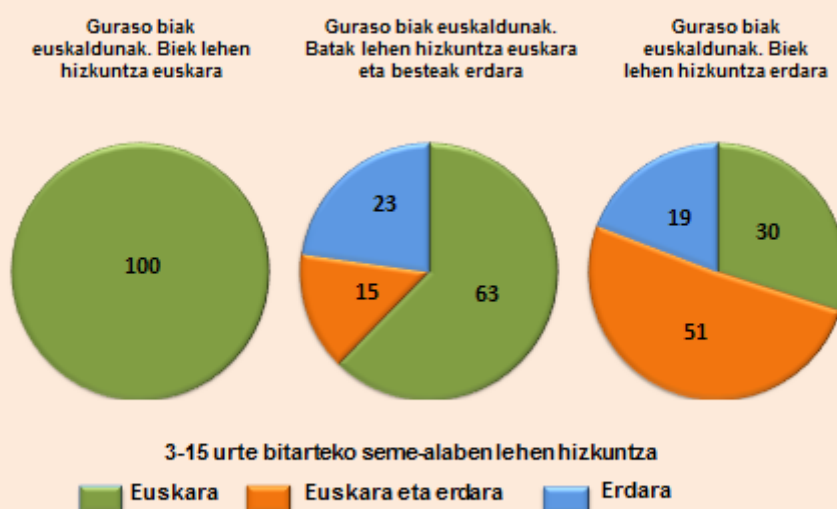
Guraso biak euskaldunak direnean

Gurasoak biak euskaldunak direnean eta bien lehen hizkuntza euskara denean, seme-alaben % 100ek euskara soilik jaso du etxean.

Gurasoak biak euskaldunak direnean eta bietako baten lehen hizkuntza euskara denean, seme-alaben % 63k euskara soilik jaso du etxean, % 15ek euskara eta erdara eta %23k erdara.

Gurasoak biak euskaldunak direnean eta bien lehen hizkuntza erdara denean, seme-alaben % 30ek euskara soilik jaso du etxean, % 51k euskara eta erdara eta % 19k erdara.

3-15 urte bitarteko seme-alabei transmititutako hizkuntza, gurasoen lehen hizkuntzaren arabera. Araba, 2016 (%)

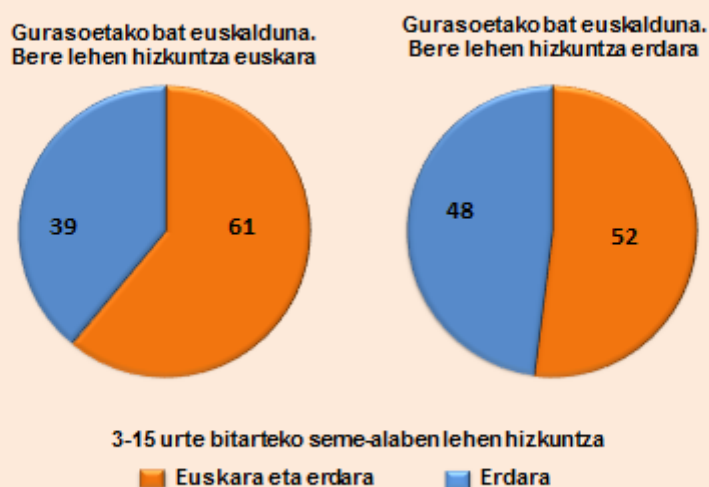
Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Gurasoetako bat denean euskalduna

Gurasoetako bat baino ez denean euskalduna eta bere lehen hizkuntza euskara denean, % 61ek euskara eta erdara transmititu ditu eta % 39k erdara.

Gurasoetako bat baino ez denean euskalduna eta bere lehen hizkuntza erdara denean, % 52k euskara eta erdara transmititu ditu eta % 48k erdara.

3-15 urte bitarteko seme-alabei transmititutako hizkuntza, gurasoen lehen hizkuntzaren arabera. Araba, 2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

4. EUSKARAREN ERABILERA

4. EUSKARAREN ERABILERA

4.1. Euskararen erabilera eta bilakaera Araban eta Gasteizen

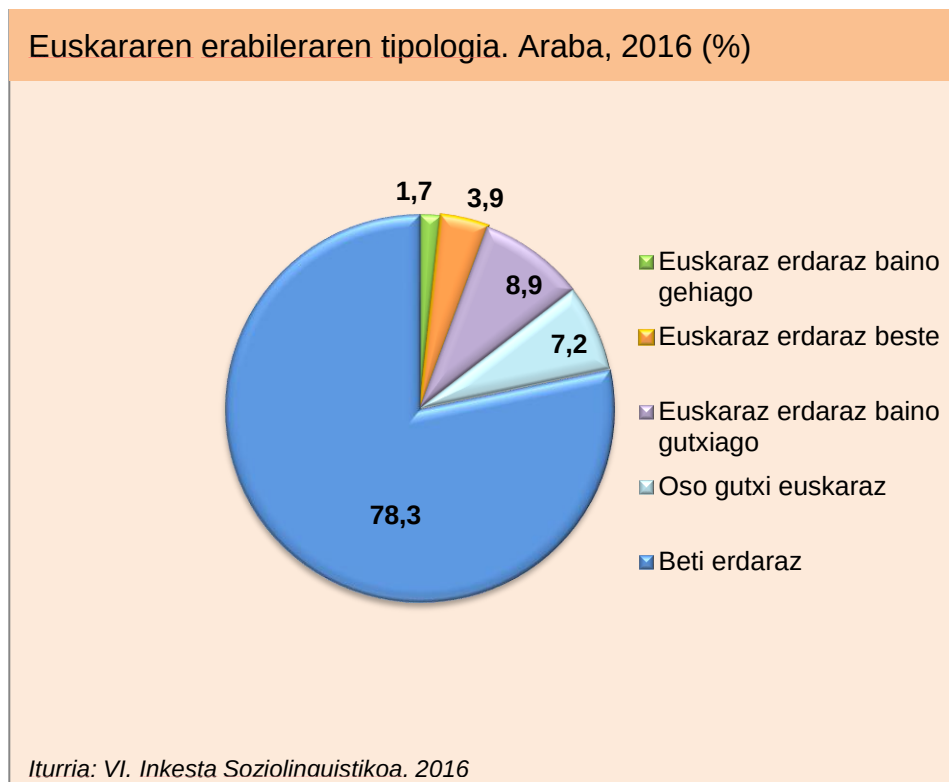
Euskarak gizartean oro har duen erabileraz jabetzeko, 2001ean indize bat eratu zen. Indize horri euskararen erabileraren tipologia deitzen zaio.

Honako hiru erabilera-eremu hauek hartzen dira kontuan indizea eratzeko:

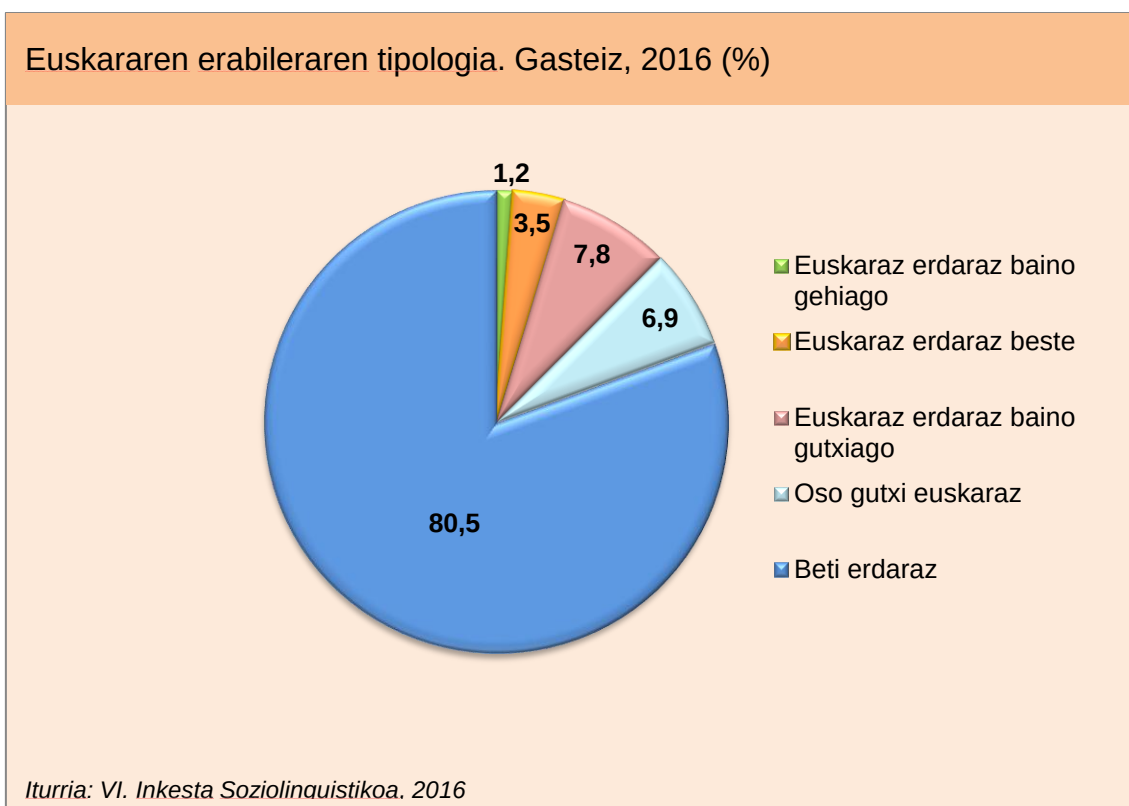
- Etxea: familia
- Lagunak
- Eremu formala: dendak, bankuak eta osasun eta udal zerbitzuak.

2016an Araban, 16 urte edo gehiagoko biztanleen % 14,5ek euskara erabiltzen du neurri batean ala bestean:

- a) % 5,6k euskararen erabilera trinkoa egiten du, hau da, euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen du eguneroko jardunean.
- b) Aldi berean, % 8,9k euskara erabiltzen du, baina erdara baino gutxiago.

Gainerako guztiek (% 85,5) erdara erabiltzen dute beti edo ia beti. Kontuan hartu behar da, hala ere, azken hauen artean badela multzo txiki bat (% 7,2) oso gutxitan bada ere euskara ere erabiltzen duena.

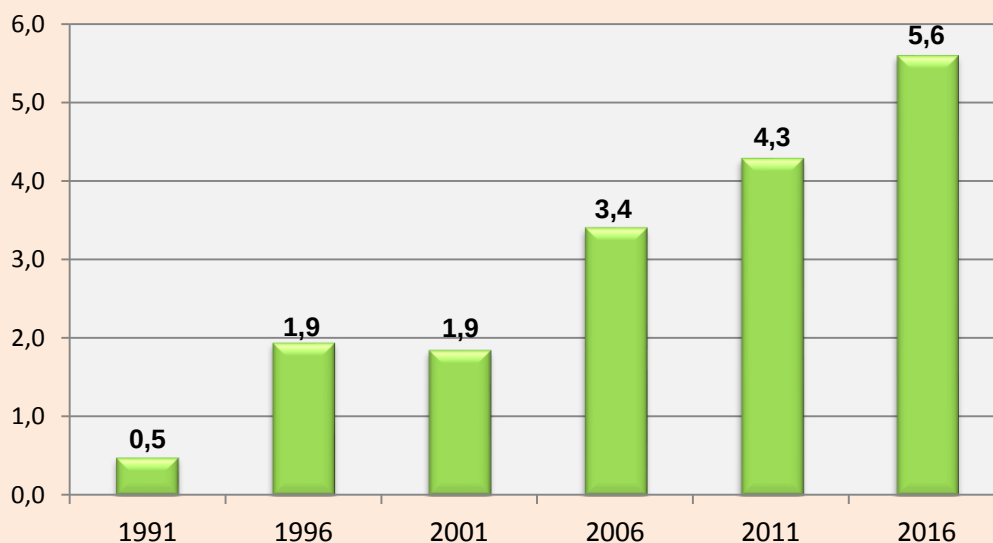

Erabilerari buruzko emaitzetan ez dago alde handirik Arabaren eta Gasteizen artean. Izan ere, euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenak, hau da, euskararen erabilera trinkoa egiten dutenak % 4,7 dira Gasteizen. Horietaz gain, euskara erabiltzen dutenak, baina erdara baino gutxiago, % 7,8 dira.

Azken 25 urteotako bilakaera aztertuz gero, euskararen erabilera trinkoak 5,1 puntu egin du gora Araban (% 0,5 versus % 5,6).

Euskal Herriko gainerako lurraldeekin alderatuz, erabilera trinkoak igoerarik handiena izan duen lurraldea da Gipuzkoarekin batera (Gipuzkoan 6,4 puntuko igoera).

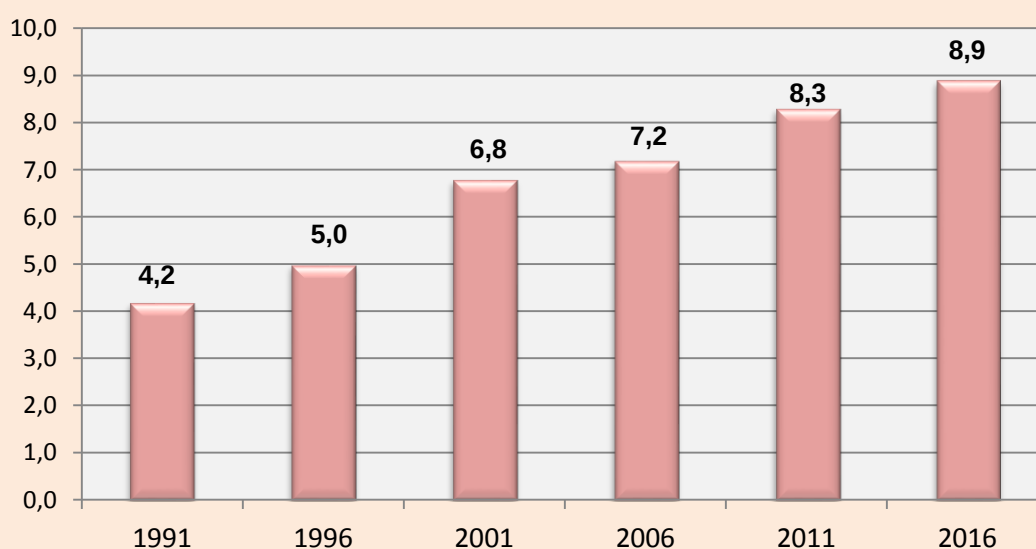
Euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenen bilakaera. Araba, 1991-2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Arabako euskara erdara baino gutxiago erabiltzen dutenen ehunekoak ere nabarmen egin du gora, bikoiztu egin baita (%4,2 versus % 8,9).

Euskara erdara baino gutxiago erabiltzen dutenen bilakaera. Araba, 1991-2016 (%)

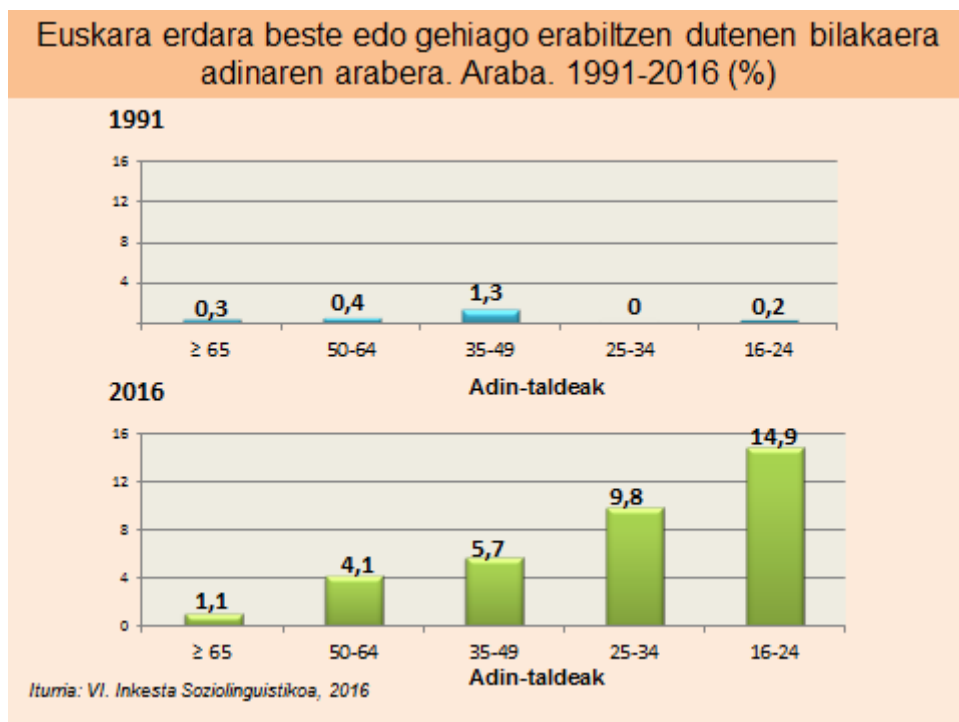
Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

4.2. Euskararen erabilera adinaren arabera

Euskararen erabilera adinaren arabera aztertuz gero, euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenen portzentajea gero eta handiagoa da adinean behera egin ahala.

2016an, erabilera trinkorik handiena 16 eta 24 urte bitartekoek dute % 14,9 (1991n % 0,2 ziren). 25 eta 34 urte bitartekoek erabilera % 9,8koa da eta % 5,7koa 35 eta 49 urte bitartekoek artean. 50 urte eta 64 urte bitartekoek artean, aldiz, erabilera % 4,1koa da. Azkenik, erabilera nabarmen jaisten da 65 urte edo gehiago dituztenen artean, % 1,1koa baita.

Duela 25 urte, euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen zutenen ehunekoa oso txikia zen adin talde guztietan, ez zen % 1era ere iristen, 35-49 urte bitartekoek artean izan ezik (% 1,3ko erabilera 1991n).

Euskara erdara baino gutxiago erabiltzen dutenen artean, bada alderik adinaren arabera. Euskararen erabilera trinkoa egiten dutenek bezala, zenbat eta gazteago orduan eta ehuneko handiagoak erabiltzen du euskara erdara baino gutxiago.

Horrela, 16-24 urte bitartekoek % 42,8k euskara erabiltzen du, baina erdara baino gutxiago. 25-49 urte bitartekoek % 21,2k ere euskara erabiltzen du erdara baino gutxiago. 50 urte edo gehiago dituztenen artean, ordea, asko jaisten da erabilera, % 6 ingurukoa baita.

Beti erdara erabiltzen dutenek nagusi izaten jarraitzen dute adin-talde guztietan, 16-24 urte bitartekoen artean izan ezik (% 42,2). Gazteenen eta nagusien artean dagoen aldea adierazgarria da. Izan ere, 50-64 urte dituztenen % 89,4k erdara erabiltzen du beti eta 65 urte edo gehiagokoen % 92,7k.

Euskararen erabileraren tipologia adinaren arabera. Araba, 2016 (%)

	Adina					
	Guztira	>=65	50-64	35-49	25-34	16-24
Euskaraz erdaraz beste edo gehiago	5,6	1,1	4,1	5,7	9,8	14,9
Euskaraz erdaraz baino gutxiago	16,1	6,2	6,4	21,2	21,2	42,8
Beti erdaraz	78,3	92,7	89,4	73,1	69,0	42,2
Guztira	273.086	63.100	65.995	81.034	38.999	23.957

VI. Inkesta Soziolinguistikoa

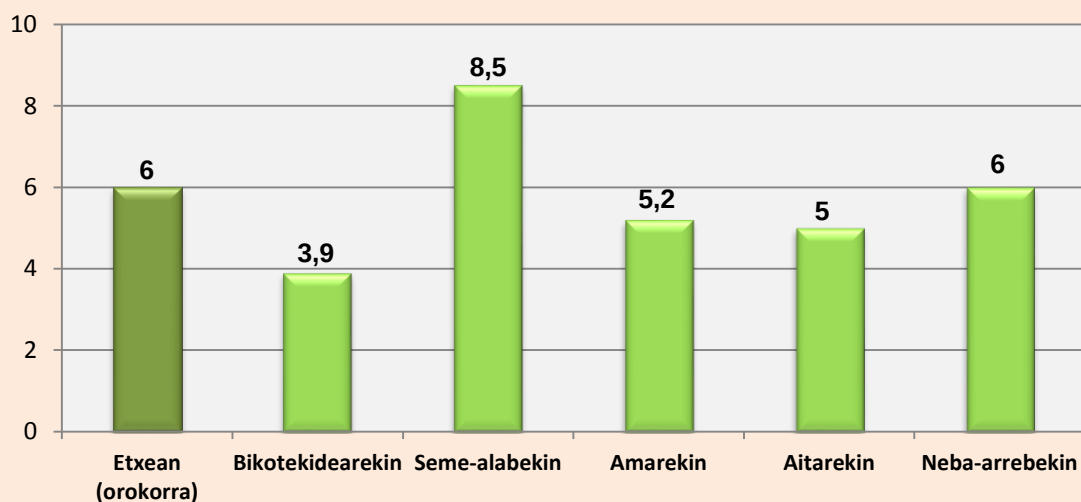
4.3. Euskararen erabilera hainbat eremutan: etxea, lagunartea eta eremu formala

Euskararen erabilera etxean

Eremu formalek kanpo, aipatzekoa da etxean euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenak % 6 direla, hau da, 1991n baino 4,4 puntu gehiago.

Etxeko kideen arteko erabilerari erreparatuz, honako hau da erabilera bikotekideen artean % 3,9 (1991n % 1,4). Seme-alabekin euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenak % 8,5 dira (1991n % 2,9) eta neba-arrebeekin % 6 (1991n % 2,3). Gurasoei dagokienez, aitarekin % 5ek (1991n % 0,7) eta amarekin % 5,2k (1991n % 1) erabiltzen du euskara erdara beste edo gehiago.

Etxean euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenak Araba, 2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Igoerarik handiena erabilera trinkoan seme-alabekin, aitarekin eta amarekin gertatu da: 1991tik hona, 5,6 puntuko igoera seme-alabekin eta 4,3 eta 4,2 puntu aitarekin eta amarekin.

Etxean euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenen bilakaera. Araba, 1991-2016 (%)

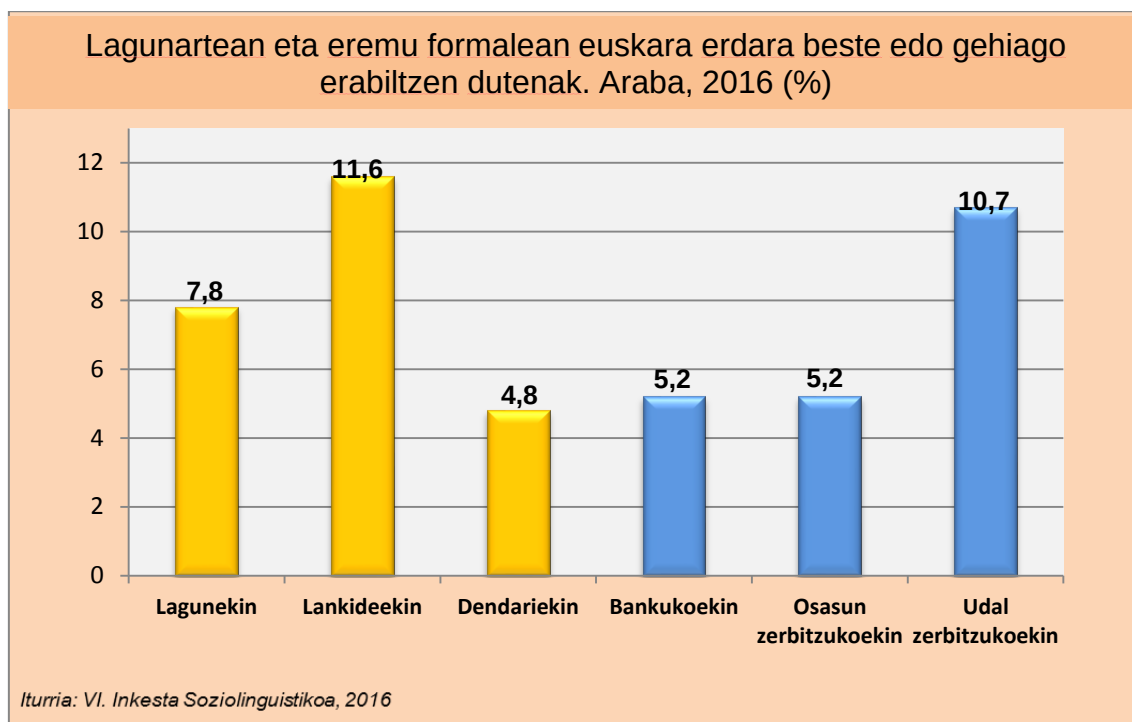
	1991	1996	2001	2006	2011	2016
Etxea (familia)	1,6	2,8	3,2	4,1	3,8	6,0
Bikotekidearekin	1,4	2,4	2,6	2,6	2,5	3,9
Seme-alabekin	2,9	5,0	6,1	7,5	7,1	8,5
Amarekin	1,0	2,4	1,5	2,7	5,0	5,2
Aitarekin	0,7	1,8	1,6	2,3	4,2	5,0
Neba-arrebekin	2,3	4,8	3,7	6,1	5,9	6,0

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoak

Euskararen erabilera lagunartean eta eremu formalean

2016an, Arabako biztanleen % 7,8k euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen du lagunekin, % 11,6k lankideekin eta % 4,8k dendariekin. Bankuko langileekin eta osasun zerbitzuetakoekin euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenak % 5,2 dira. Udal zerbitzuetako langileekin, ordea, erabilera bikoiztu egiten da, % 10,7koa baita.

Oro har euskarak erabilera-eremu guztietan egin du gora: etxean, lagunartean, lanean eta baita eremu formalean ere.

Azken 25 urteotan gorakadarik handiena eremu formalean gertatu da, bereziki lanean eta udal zerbitzuetan (1991n, euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen zutenak bi eremu horietan % 3,8 eta % 0,5 ziren, hurrenez hurren).

Lagunekin eta eremu formalean euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen dutenen bilakaera. Araba, 1991-2016 (%)

	1991	1996	2001	2006	2011	2016
Lagunekin	2,9	4,1	5,3	6,8	7,6	7,8
Auzokoekin				2,6	3,1	2,5
Dendariekin	0,4	1,1	0,9	3,0	4,1	4,8
Bankukoekin	0,4	3,3	3,2	4,7	4,7	5,2
Udal zerbitzuetakoekin	0,5	4,7	4,3	5,6	7,9	10,7
Osasun zerbitzuetakoekin	0,2	1,5	0,6	2,0	4,3	5,2
Jaurilaritza eta Diputaziokoekin					7,2	8,4

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoak

Beraz, orain arteko emaitzak kontuan hartuta, esan daiteke Araban gero eta pertsona gehiagok erabiltzen duela euskara eta gero eta gutxiago direla erdara hutsean aritzen direnak, nahiz eta euskara erabiltzen duten askok erdara baino gutxiago erabili eta eremu jakin batzuetan baino ez.

Eguneroko jardunean arabar gehienek erdara soilik erabili arren, ahozko euskararen presentzia gero eta handiagoa da bai etxean, bai lagunartean eta baita eremu formaletan ere, batez ere 35 urte baino gutxiago dituztenen artean.

4.4. Euskararen erabilera sare sozialetan

2011ko Inkesta soziolinguistikoan lehen aldiz, Interneteko sare sozialen erabilerari buruz galdetu zen. 2016an ere galdetu da eta Arabako inkestatuen % 71,8k Interneteko sare sozialak erabiltzen ditu, gehienek egunero (% 59,5).

Erabiltzaileen adinari dagokionez, 65 urtetik beherako adin talde guztietan gehienek erabiltzen dituzte sare sozialak egunero, eta zenbat eta gazteagoa izan, orduan eta erabilera handiagoa: % 47,8 dira 50-64 urte bitartekoen artean; % 90, ordea, 16-24 urte bitartekoen artean.

Araban Interneteko sare sozialetan gehien erabiltzen de hizkuntza gaztelania da. Hala ere, erabiltzaileen % 7,2k maiztasun handiz erabiltzen du euskara, hau da, euskara erabiltzen du erdara beste edo gehiago. Euskararen erabilerarik handiena 16-24 urte bitarteko gazteek dute, euskara maiztasun handiz erabiltzen dutenak % 21,3 baitira.

4.5. Euskararen erabileran eragiten duten faktoreak: korrelazioak

Erabilerari buruz egin ditugun azterketek behin eta berriro erakusten digute euskararen erabileran eragiten duten faktore nagusiak bi direla:

- euskaldunen dentsitatea harreman-sarean eta
- gaitasun erlatiboa: erraztasuna euskaraz egiteko.

Bi faktore horiez gain, badira beste batzuk ere eragina dutenak, hala nola, lehen hizkuntza, euskararekiko jarrera eta interesa. Era berean, Euskal Autonomia Erkidegoan gune soziolinguistikoak badu eraginik, baina ez Araban, esate baterako, jarrerak baino eragin txikiagoa dauka.

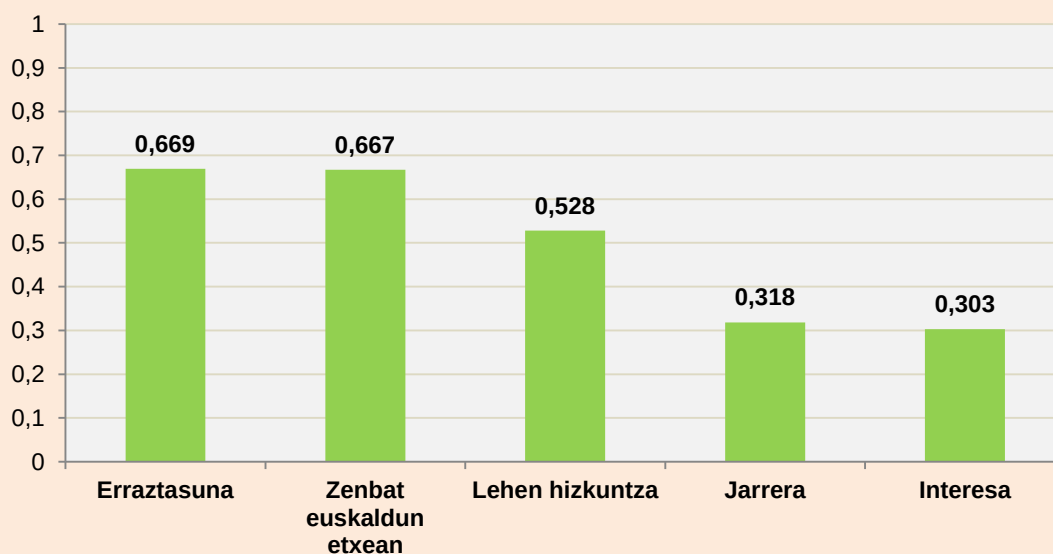
Faktore horiek erabilera-eremu nagusietan zenbateraino eragiten duten zehatz-mehatz jakiteko, korrelazioak aztertuko dira jarraian. Korrelazioak bi aldagairen arteko

harremana zehazten du, eta 0 eta 1 arteko zenbaki baten bidez adierazten da. Zenbakia zenbat eta altuagoa izan, orduan eta handiagoa da faktorearen eragina.

Etxean, lagunekin eta lankideekin korrelazioak nolakoak diren azaldu, eta balioak handienetik txikienera emango dira.

Etxeko erabileran gehien eragiten duen faktorea euskaraz egiteko erraztasuna da (0,669); izan ere, gutxigatik bada ere, etxeko euskaldunen dentsitatearen gainetik dago (0,667), hau da, zenbatek dakiten euskaraz. Lehen hizkuntzak (0,528) ere eragin handia du. Jarrerak (0,318) eta euskarari buruzko interesak eragin txikiagoa du (0,303) dute. Beste lurralde batzuetan ez bezala, beste faktore batzuk, hala nola, gune soziolinguistikoak eta jatorriak ez dute eragin handirik.

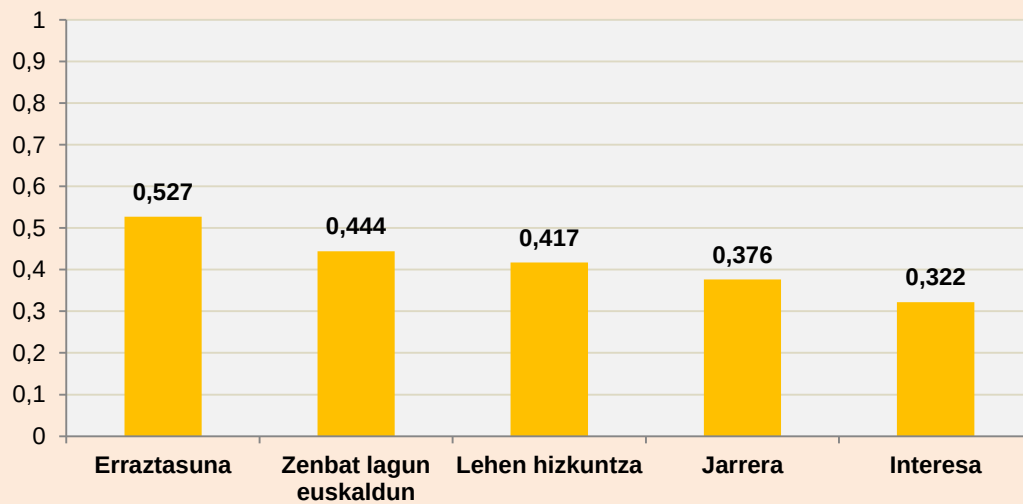
Korrelazioak: euskararen erabilera etxean. Araba, 2001-2016

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa

Lagunekiko erabileran gehien eragiten duen faktorea ere euskaraz egiteko erraztasuna da (0,527). Bigarren faktorea euskaraz zenbat lagunek dakiten da (0,444). Lehen hizkuntzak ere eragina du (0,417), baina etxeko erabileran baino txikiagoa. Azkenik jarrerak (0,376) eta euskararekiko interesak eragina dute, baina aurreko faktoreek baino txikiagoa (0,322).

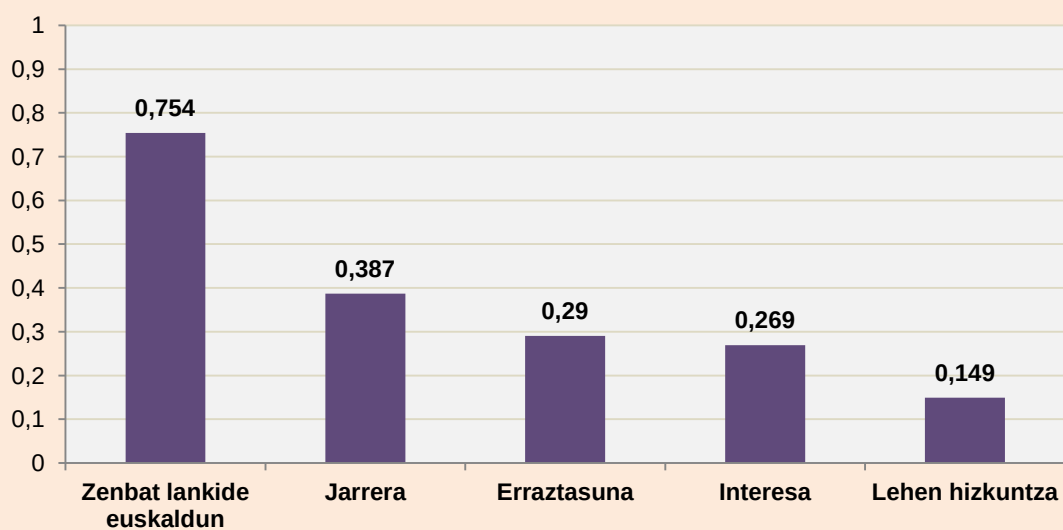
Korrelazioak: euskararen erabilera lagunekin. Araba, 2001-2016

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa

Lankideekiko erabilera oso nabarmena da euskaldunen dentsitateak lankideen artean duen korrelazioa (0,754). Gainerako faktoreek etxean eta lagunartean baino askoz ere korrelazio txikiagoa dute. Bigarren faktorea jarrera da (0,387). Ondoren datoz erraztasuna (0,290) eta euskararekiko interesa (0,269). Lehen hizkuntzak ez du ia korrelaziorik (0,149), korrelazio handiagoa baitu, esate baterako, bukatutako ikasketak (0,161)

Korrelazioak: euskararen erabilera lankideekin. Araba, 2016

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa

5. EUSKARAREN ERABILERA SUSTATZEARI BURUZKO JARRERA

5. EUSKARAREN ERABILERA SUSTATZEARI BURUZKO JARRERA

5.1. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera Araban eta Gasteizen

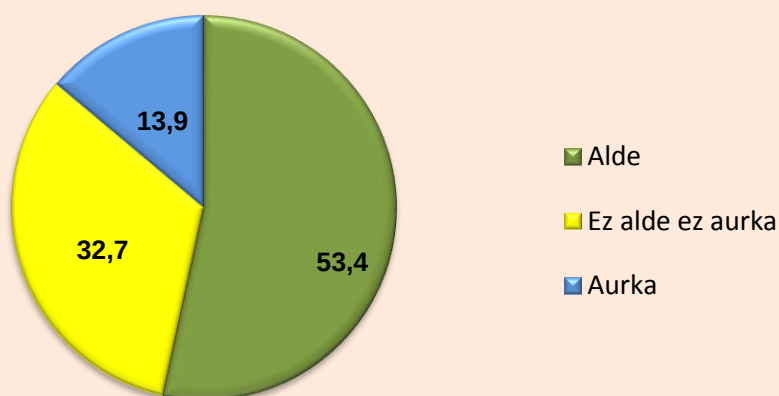
Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera ezagutzeko, euskara sustatzearen alde edo kontra erakutsi duten lau iritziren arabeko tipologia eratu da.

Honako hauek dira tipologia osatzeko aintzat hartu diren iritziak:

- Administrazioan sartzeko euskara jakitea beharrezkoa da
- Hobe da jendeak ingelesa ikatea euskara ikatea baino (ados ez daudenak dira euskara sustatzearen aldekoak)
- Ezinbestekoa da haur guztiek euskara ikatea
- Irrati/telebistek programa gehiago behar lukete euskaraz

2016ko Inkesta Soziolinguistikoaren arabera, Arabako 16 urte edo gehiagoko biztanleen % 53,4 euskararen erabilera sustatzearen alde dago, % 32,7 ez alde ez aurka, eta % 13,9 aurka.

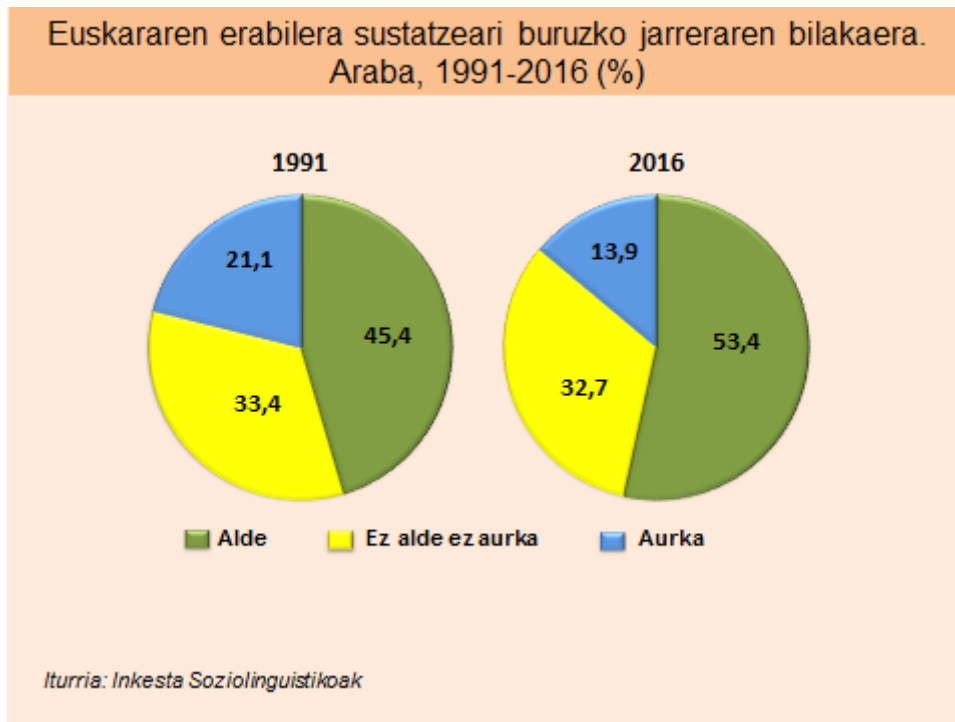
Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera. Araba, 2016 (%)

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarreraren bilakaera. Araba, 1991-2016 (%)

Euskara sustatzeari alde dauden ehunekoak 9 puntuko igoera izan du 25 urteotan (% 45,4 versus % 53,4). Ez dago alde handirik, oster, ez alde ez aurka agertzen diren arteko ehunekoan (% 33,4 versus % 32,7); baina bai, aurka dauden artean, 7,2 puntuko jaitsiera izan baitu (% 21,1 versus % 13,9).

Hiriburuari dagokionez, Gasteizko biztanleriaren % 50,6 euskararen erabilera sustatzeari alde dago, % 35 ez alde ez aurka eta % 14,3 aurka. Txikiagoa da euskararen erabilera sustatzeari aldeko jarrera gasteiztarren artean arabarren artean baino (% 50,6 versus % 53,4).

Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera. Araba eta Gasteiz, 2016 (%)

	Alde	Ez alde ez aurka	Aurka
Araba	53,4	32,7	13,9
Gasteiz	50,6	35,0	14,3

VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

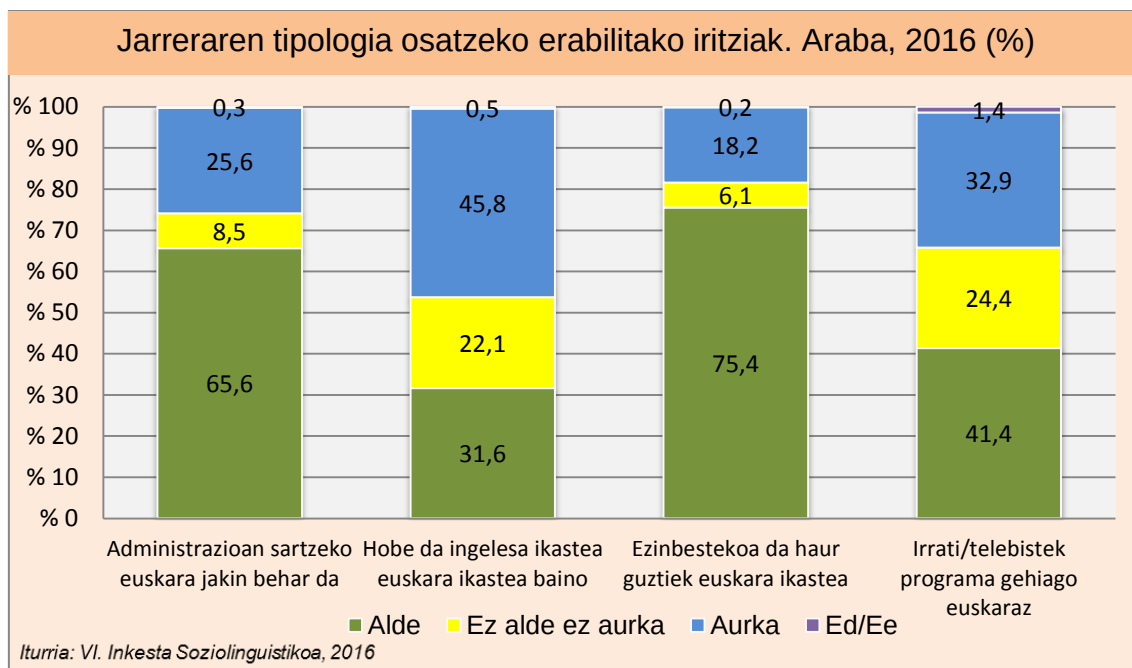
Jarreraren tipologia osatzeko erabili diren iritziak eta arabarren erantzunak honakoak dira:

Administrazioan sartzeko euskara jakitea beharrezkoa dela uste du arabarren % 65,6k, % 8,5 ez dago ez alde ez aurka. Bestalde, % 25,6 dira iritzi horren aurka daudenak eta beste % 0,3k ez du erantzun.

Hobe dela jendeak ingelesa ikatea euskara ikatea baino uste du arabarren % 31,6k (ados ez daudenak dira euskararen erabilera sustatzearen aldekoak), % 22,1 ez dago ez alde ez aurka. % 45 dira iritzi horren aurka daudenak; hortaz, euskara sustatzearen aldekoak dira. Beste % 0,5ek ez du erantzun.

Ezinbestekoa dela haur guztiek euskara ikatea uste du arabarren % 75,4k, % 6,1 ez dago ez alde ez aurka, % 18,2 aurka dago eta % 0,2k ez du erantzun.

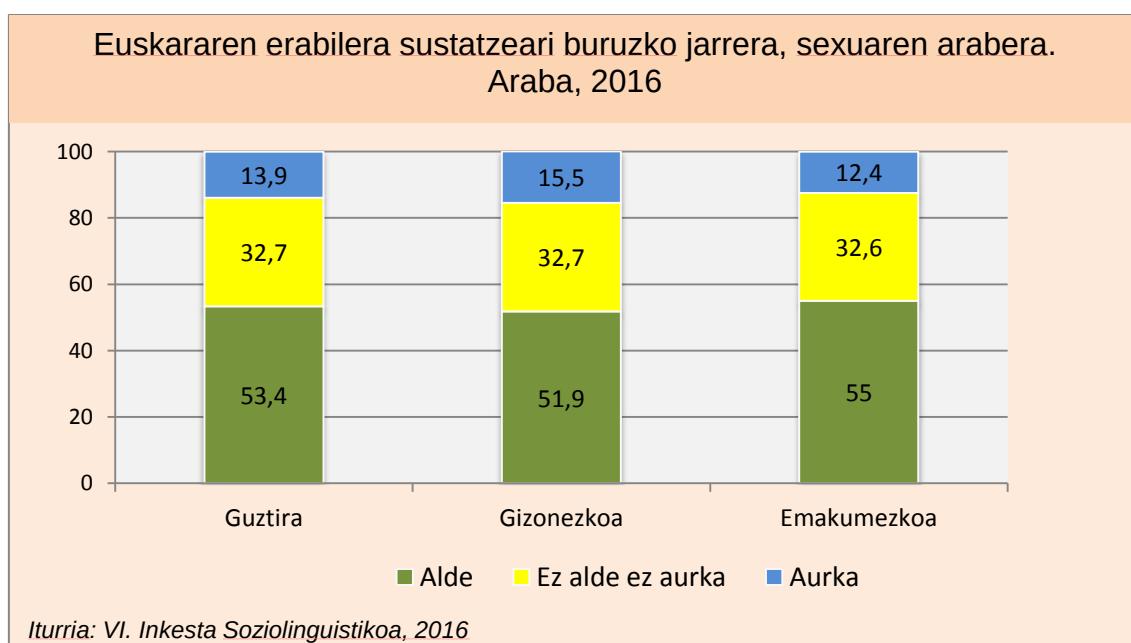
Azkenik, irrati eta telebistek programa gehiago beharko luketela euskaraz uste du arabarren % 41,4k, % 24,4 ez dago ez alde ez aurka, % 32,9 aurka dago eta %1,4k ez du erantzun.

5.2. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera hizkuntza gaitasunaren, sexuaren, adinaren eta jatorriaren arabera

Euskararekiko jarrerak lotura handia du hizkuntza-gaitasunarekin. Izan ere, 2016an euskararen erabilera sustatzearen alde azaltzen da arabar euskaldunen % 79,5, euskaldun hartzaileen % 60,2 eta erdaldunen % 43,4.

Sexuari erreparatuz, emakumezkoek gizonezkoek baino aldeko jarrera handiagoa dute (% 55 versus % 51,9). Aurkako jarrera, aldiz, handiagoa dute gizonezkoek emakumezkoek baino: % 12,4 emakumezkoek eta % 15,5 gizonezkoek.

Adinari dagokionez, euskararen erabilera sustatzearen aldeko ehuneko handiena dutenak 16-24 urte bitartekoak dira (% 65), eta 50-64 urte bitartekoak, aldiz, ehuneko txikiena dutenak (% 46,2).

Arabako biztanleen jatorriak ere badu zer ikusirik euskararen erabilera sustatzearen aldeko eta kontrako jarrerekin. Horrela, bertan jaioak eta gurasoak ere bertakoak dituztenen % 64,9 euskararen erabilera sustatzearen alde dago, eta bertan jaioak baina gurasoetako bat etorkina dutenen % 45,4. Era berean, bertan jaioak baina guraso biak kanpokoak dituzten ia erdia dago euskara sustatzearen alde (% 48,6). Azkenik, etorkinen % 40,2 dago euskara sustatzearen alde

Euskararen erabilera sustatzearen aurka daude bertan jaioak direnen eta gurasoak bertakoak dituztenen % 11. Bestalde, bertakoak izanik, gurasoetako bat kanpokoak dutenen % 16,2 euskararen erabilera sustatzearen aurka dago, bi gurasoak kanpokoak dituztenen % 11,7 eta kanpotarren % 19.

Azkenik, asko dira ez alde ez aurka daudenak, batez ere kanpoan jaioak (% 40,8) eta gurasoak kanpoan jaioak dituztenak (% 39,6).

Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera, jatorriaren arabera. Araba, 2016 (%)

	Bertakoa	Bertakoa, ama ala aita etorkina	Bertakoa, ama eta aita etorkina	Etorkina
Alde	64,9	45,4	48,6	40,2
Ez alde ez aurka	24,1	38,3	39,6	40,8
Aurka	11,0	16,2	11,7	19,0

VI. Inkesta Soziolinguistikoa

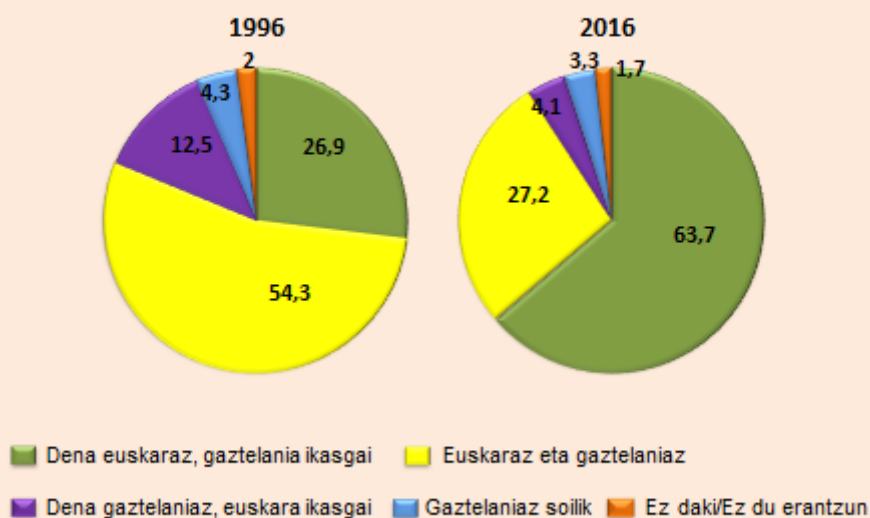
5.3. Euskarari buruzko interesa eta beste zenbait iritzi

Euskarari buruzko interesari buruz galdetuta, arabarren erdiek baino gehiagok interes handia edo oso handia dutela adierazi dute 2016an (% 50,7), % 19,1ek interes apur bat duela adierazi du, % 16,3k interes txikia duela eta, azkenik, % 13,9k ez duela bat ere interesik.

Euskarari buruzko bestelako iritzi batzuekin jarraituz, Arabako 16 urte edo gehiagoko biztanleen % 63,7k seme-alabarik izanez gero, D ereduan ikas dezaten nahi luke eta % 27,2k B ereduan.

Duela 20 urte, hau da, 1996an, askoz txikiagoa zen D ereduaren aldeko hautua (% 26,9), eta askoz handiagoa B ereduaren aldekoa (% 54,3). Era berean, 1996an A ereduaren aldeko hautua ere handiagoa zen (% 12,5 duela 20 urte eta % 4,1 orain).

Seme-alabarik izanez gero, zein hizkuntzatan nahiko lukete, ikas dezaten. Araba, 1996-2016 (%)

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoak

Bestalde, 16 urte edo gehiagoko arabar biztanleen % 88,6k etorkizunean euskaraz eta gaztelaniaz hitz egin beharko litzatekeela uste du eta % 7,3k euskara hutsean.

Era berean, euskaldunei galdetu zaie ea inoiz diskriminatuta sentitu diren euskara erabiltzeko aukera ez izategatik, eta % 29k erantzun du diskriminatuta sentitu dela. Erdaldunei galdetu zaie, ordea, ea inoiz diskriminatuta sentitu diren euskara ez jakiteagatik, eta % 21,3k erantzun du diskriminatuta sentitu dela.

Eusko Jaurlaritzak euskara sustatzeko egindako lanaren balorazioari dagokionez, % 54,6k dio euskara sustatzeko egindako lana egokia dela eta % 23,8k desegokia. Horrezaz gain, % 18,1ek ez daki edo ez du erantzuten, eta % 3,5i berdina zaio.

Zergatia galdeturik, % 49,6k dio balorazioa egokia dela asko egin delako eta % 4k egokia dela ez dagoelako gehiagoren beharrik. Beste % 23,8k dio lana desegokia dela: 14,6k gutxi egin delako eta % 8,1ek gehiegi egin delako.

Euskarari buruz dauden aurreiritzi batzuek gure gizartean zenbateraino dauden erroturik ezagutu nahian, inkestatuei iritzia eskatu zaie. Laburbilduz, emaitzak honakoak dira:

- Arabako 16 urte edo biztanleen artean nagusi dira (% 45,3) euskarak gaztelaniak duen garrantzia izango duela uste dutenak. Egia da, hala ere, biztanleriaren ia herenak (% 29,4) kontrakoa uste duela, hau da, euskarak ez duela sekula izango gaztelaniak duen garrantzia.
- Euskara beharrezkoa da jendearekin komunikatzeko iritzia buruz, % 44,1 alde dago eta % 46,5 aurka.
- Euskaldunek ezezagunei lehen hitza euskaraz egiteari dagokionez, Arabako biztanleen % 46,4 ados dago eta % 32,3 aurka.
- Euskaldunok beti euskaraz aritzeari buruz nahiz eta guztiek ez jakin iritziazen aurka daude arabar gehienak (% 82,4).
- Azkenik, euskara ez dago galtzeko arriskuan gehienek ustez (% 74,4).

6. LABURBILDUZ

BIZTANLERIAREN EZAUGARRI SOZIODEMOGRAFIKOAK

Euskaldunen bilakaeran eragina dutenak

- Arabako gizartearen ezaugarri garrantzitsuetako bat da gero eta gizarte zaharragoa dela, nahiz eta EAEkoaren batez bestekoaren azpitik dagoen. Araban biztanleriaren % 20,1ek 65 urte edo gehiago ditu eta % 19,3k baino ez ditu 20 urte baino gutxiago. Hortaz, biztanleriaren piramidearen oinarria gero eta estuagoa da, erdialdea oso zabala eta goiko aldea ere zabaltzen ari da. Hala ere, gazteen pisua biztanleria osoarekiko txikia denez, euskaldunen hazkundeak ez du horrenbesteko isla biztanleria osoko emaitzetan.
- Etorkinek pisu handia dute Araban. Arabako biztanleen % 34,2 EAE ez den beste lurralde batean jaioakoa da. Horietatik, % 23,2 estatu espainiarreko beste lurralde batzuetan jaioa da eta %11 atzerrian. Hego Euskal Herriko lurraldeetatik kanpoan jaioakoa biztanle gehien duen lurraldea da. Horrezaz gain, azken urteotako atzerriko etorkin gehienak 20-40 urte bitartekoak dira eta hortaz, pisu handia dute adin horietan, % 19 baino gehiago baitira atzerrian jaioak. Horrek adin tarte horren euskalduntzearen moteltzea dakar.
- Gasteizi dagokionez, 65 urtean biztanleak ia boskoiztu egin ditu. 52.206 biztanle zituen 1950ean, 1981ean 189.533 zituen eta 242.870 ditu 2016an. Azken urteotan moteldu egin da hazkunde erritmoa, baina ez da gelditu. Horrek desoreka handia sortu du lurraldearen eta hiriburuaren artean, batez ere 60ko eta 70eko hamarkadetatik aurrera, hiriburuaren pisua gero eta handiagoa baita.

EUSKARA GAITASUNA

- Euskara gaitasunari dagokionez, 2016ko inkesta soziolinguistikoaren arabera, 16 urte edo gehiagoko biztanleen % 19,2 euskalduna da Araban, %16,8 euskaldun hartzailea eta % 66,4 erdalduna.
- Euskaldunak etengabe ari dira gora egiten. Gaur egun, 52.500 euskaldun daude, 1991n baino 36.000 gehiago. % 7 ziren euskaldunak duela hogeita bost urte.
- Gasteizko datuak Arabakoen oso antzekoak dira. Izan ere, Arabarren hiru laurdenak baino gehiago Gasteizen bizi dira. Honako hauek dira Gasteizko datuak: % 17,9 dira euskaldunak, % 18,4 euskaldun hartzaileak eta % 63,8 erdaldunak.
- Datu orokorrak alde batera utzi eta euskaldunen adinari erreparatuko diogu. Euskaldunen hazkunderik handiena 35 urtetik beherakoen artean egon da, hau da, 16-24 eta 25-34 adin taldeetan (% 60,1 eta % 35,2 hurrenez hurren). Hala ere, euskaldunen hazkundeak 50 urtetik beherako adin talde guztietan gertatu da. Gertakari hori, gainera, ez da berria, halaxe gertatu izan baita azken hogeita bost urteotan, baina

agerikoagoa da gazteen artean. Horrela, 16 eta 24 urtekoen artean ia bi heren euskaldunak dira gaur egun (% 60,1) eta 1991n % 8,9 baino ez ziren.

- Arabako euskaldunek euskaraz hitz egiteko duten erraztasunari erreparatuz, nabarmentzekoa da Arabako lau euskaldunetik ia hiru hobeto moldatzen dela erdaraz euskaraz baino (% 70,8). Euskaraz erdaraz baino erraztasun handiagoa dutenak % 6,7 dira eta euskaraz zein erdaraz berdin moldatzen direnak % 22,6.
- Gogoan izan behar da lehen hizkuntzak lotura zuzena duela hizkuntza batean lortzen den erraztasunarekin eta arabar euskaldun gehien-gehien lehen hizkuntza erdara dela, gaztelania, batez ere.

LEHEN HIZKUNTZA

- 16 urte edo gehiagoko arabarren % 7k euskara du lehen hizkuntza. % 3,8k euskara hutsik jaso du etxean hiru urte egin arte eta % 3,2k euskara erdararekin batera. Adinaren arabera, gazteenek dute ehunekorik altuena lehen hizkuntza euskara jaso dutenen artean, 16-24 urte bitartekoek alegia. Horrela, % 7,8k euskara hutsik jaso dute eta % 9,5ek euskara eta erdara. Gero eta gehiago dira, jatorrizko elebidunak, hau da, euskara eta erdara batera jasotzen dituztenak.
- Hortaz, euskara etxean jaso duten euskaldunak, hau da, euskaldun zaharrak eta jatorrizko elebidunak, ez dira herenera ere iristen (%29), eta horietatik ia erdiek gaztelania ere jaso dute euskararekin batera.
- Horrela, hamar euskaldunetik zazpi pasatxo euskaldun berriak dira, hau da, eskolan edo euskaltegian ikasi dute euskara. Arabako 52.500 euskaldunetik 37.275 euskaldun berriak dira, hau da, % 71. Adinari erreparatuz, 50 urtetik beherakoen artean % 75 inguru dira euskaldun berriak, 50-64 urtekoen artean bi heren baino gehiago (% 67,7) eta 65 urte edo gehiagokoan artean, aldiz, laurdena (% 26,8).

EUSKARAREN TRANSMISIOA

- Familia bidezko transmisioa nolakoa izan den jakiteko inkestatu guztiei galdetu zaie zein hizkuntza jaso duten etxean. Kontuan izan behar da inkestatuen artean 16 eta ia 100 urte bitarteko pertsonak daudela. Horren ondorioz, orain dela ia ehun urtetik hona gurasoek nola transmititu duten euskara jakin dezakegu.
- Gurasoak biak euskaldunak izanik, seme-alaben % 67,1ek euskara soilik jaso du Araban, % 21,7k euskara eta erdara eta % 11,2k ez du euskararik jaso.
- Gurasoetako bat baino ez izanik euskalduna, gehienek erdara soilik transmititu dute (% 74,8), alegia. Laurdenak euskara eta erdara transmititu ditu (% 25,2).
- Horrezaz gain, gaur egungo transmisioa nolakoa den jakiteko, 3 eta 15 urte bitarteko seme-alabak dituzten inkestatuek zein hizkuntza transmititu duten aztertu da. Datuen arabera, guraso biak euskaldunak direnean, seme-alaben % 82k euskara jaso

dute etxean. Horietako gehienek (% 51) euskara soilik eta gainerakoek erdararekin batera (% 31). Euskara transmititu ez duten bikote euskaldunak % 18 dira.

- Guraso biak euskaldun zaharrak edo jatorrizko elebidunak direnean, %100ean transmititzen dute euskara. Baina gurasoetako bat edo biak euskaldun berriak direnean, euskararen transmisioa txikiagoa da. Hala ere, gehienek euskara transmititzen dute.
- Bikote mistoen kasuan, hau da, gurasoetako batek euskaraz ez dakienean, seme-alaben erdia pasatxok euskara eta erdara jaso ditu (% 54), eta % 46k ez du euskararik jaso.
- Euskararen familia bidezko transmisioan aldaketarik handiena bikote mistoen artean gertatu da. Lehen gehienek ez zuten euskararik transmititzen (% 74,8) eta orain erdia baino gutxiago dira transmititzen ez dutenak (% 46k).

ERABILERA

- Araban gero eta pertsona gehiagok erabiltzen du euskara eta gero eta gutxiago dira erdara hutsean aritzen direnak, nahiz eta ehunekoak oso-oso txikiak izan. Arabako biztanleen % 5,6k euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen du (% 0,5 ziren 1991n eta % 3,3, ordea, 2006an). Beste % 8,9k euskara erabiltzen du, baina erdara baino gutxiago (% 7,2 ziren 1991n eta % 7,3, ordea, 2006an).
- Euskara gehien 16-24 eta 25-34 urte bitartekoek erabiltzen dute (% 14,9k eta % 9,8k hurrenez hurren) euskara erdara beste edo gehiago erabiltzen du), eta adinean gora egiten ahal, erabilerak nabarmen egiten du behera.
- Erabilera eremu desberdinetan aztertzerakoan, lehen esan dugun bezala, gogoan izatekoa da euskaldun gehien-gehienek etxetik kanpo ikasi dutela euskara. Etxeko giroa eta harreman sare hurbila erdalduna dute. Horren ondorioz, ez dute aukera handirik etxean euskara erabiltzeko.
- Beraz, euskararen erabilera handiagoa da eremu formalean, lanean eta baita lagunen artean ere eta apalagoa etxean, seme-alabekiko erabileran izan ezik, honek gora egiten jarraitzen baitu.

JARRERA

- Araban 16 urtetik gorako biztanleen erdia baino gehiago (% 53,4) euskararen erabilera sustatzearen alde dago. Aldeko jarrera handiagoa da euskaldunen artean (% 79,5) euskararik ez dakitenen artean baino (% 39,6).
- Gasteizen (% 50,6) Araban (% 53,4) baino txikiagoa da euskararen erabilera sustatzearen aldeko jarrera.

- Azken hogeita bost urteotako bilakaerari dagokionez ere gauza bera esan daiteke. Aldeko jarrerak bilakaera positiboa izan du (1991n % 45,4 eta 2016an % 53,4) Aurkako jarrerak, aldiz, behera egin du (7 puntuko jaitsiera).
- Arabako biztanleen jatorriak badu zer ikusirik euskararen erabilera sustatzearen aldeko eta kontrako jarrerekin. Horrela, bertan jaioak eta gurasoak ere bertakoak dituztenen % 64,9 euskararen erabilera sustatzearen alde dago eta bertan jaioak baina gurasoetako bat etorkina dutenen % 45,4. Era berean, bertan jaioak baina guraso biak etorkinak dituzten % 48,6 euskara sustatzearen alde dago, eta etorkinen % 40,2.

Bukatzeko, Arabako euskaldunaren ezaugarriak:

- Oso gaztea da, 16-24 urte bitartekoa.
- Gasteizen bizi da. Arabako euskaldun guztien % 70,2 Gasteizen bizi da, 36.900 euskaldun, alegia.
- Eskolan ikasi du euskara: D edo B ereduan, edota euskaltegian.
- Horietariko askok gurasoetako bat edo biak euskaldun berriak edo euskaldun hartzaileak ditu.
- Erdal elebiduna da, hau da, errazago mintzatzen da erdaraz euskaraz baino.
- Euskara erabiltzen du, baina erdara baino askoz gutxiago.
- Etxean ez du ia euskararik erabiltzen. Erabiltzekotan, neba-arrebekin.
- Gehiago erabiltzen du euskara kalean eta ikasketetan edo lanean, etxean baino.
- Euskara sustatzearen alde dago.
- Gurasoetakoren bat edo biak Euskal Herritik kanpo jaiotakoak dira. Izan ere, 55-80 urte bitarteko arabarren erdia baino gehiago Euskal Herritik kanpo jaiotakoa da, Estatuko beste lurralderen batean gehienak.

7. ITURRIAK

Iturri nagusia:

- Sei Inkesta Soziolinguistikoen datu basea SPSSn

Iturri elektronikoak:

- EAS (Euskararen Adierazle Sistema). *Unibertsitatekoak ez diren irakaskuntzetan matrikulatutako ikasleen hizkuntza-eredua. EAE eta Nafarroa*
http://www.euskadi.eus/eusadierazle/PXWeb/pxweb/eu/euskera/-/px80_e.px
[2018ko ekainaren 18an kontsultatua]
- EAS (Euskararen Adierazle Sistema). *Euskara-ikasleak mailaren, adinaren eta sexuaren arabera. EAE*
http://www.euskadi.eus/eusadierazle/PXWeb/pxweb/eu/euskera/-/px85_e.px
[2018ko ekainaren 20an kontsultatua]
- EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzen Zentsuak eta Estatistikak. *Euskal AEko biztanleria, lurralde eremuaren, adin betearen talde handien eta sexuaren arabera*
http://eu.eustat.eus/bankupx/pxweb/eu/euskara/-/PX_2212_ep06.px
[2018ko maiatzaren 23an kontsultatua]
- EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzen Zentsuak eta Estatistikak. *Euskal AEko biztanleria, lurralde eremuaren eta jaioterriaren arabera*
http://eu.eustat.eus/bankupx/pxweb/eu/euskara/-/PX_2212_ep16b.px
[2018ko maiatzaren 28an kontsultatua]
- EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzen Zentsuak eta Estatistikak. *Euskal AEko biztanleria, lurralde eremuaren, jaioturtearen (urtea) eta sexuaren arabera*
http://eu.eustat.eus/bankupx/pxweb/eu/euskara/-/PX_2212_ep10.px
[2018ko apirilaren 3an kontsultatua]
- EUSTAT. Jaiotzen Estatistika. *Euskal AEko bizirik jaioak, lurralde historiko, amaren adina eta amaren nazionalitatearen arabera*
http://eu.eustat.eus/bankupx/pxweb/eu/euskara/-/PX_2217_enac23.px
[2018ko ekainaren 19an kontsultatua]

- INE. INEbase /Demografía y Población / Cifras de Población y Censos Demográficos. *Población residente por fecha, sexo, grupo de edad y lugar de nacimiento (agrupación de países)*

<http://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=9690&L=0>

[2018ko maiatzaren 12an kontsultatua]

8. BIBLIOGRAFIA

- EUSKO JAURLARITZA (1995). *Euskararen jarraipena/La continuidad del Euskera/La continuité de la Langue Basque*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- EUSKO JAURLARITZA, NAFARROAKO GOBERNUA, EKE, (1997). *Encuesta Sociolingüística de Euskal Herria 1996. La Continuidad del Euskera II / Euskal Herriko Soziolinguistikazko Inkesta 1996. Euskararen Jarraipena II / Enquête Sociolinguistique au Pays Basque 1996. La continuité de la Langue Basque II*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- EUSKO JAURLARITZA (2003). *Euskal Herriko Soziolinguistikazko Inkesta 2001. Euskararen Jarraipena III / Encuesta Sociolingüística de Euskal Herria 2001. La continuidad del euskera III / Enquête sociolinguistique du Pays Basque 2001. La continuité de la langue basque III / Sociolinguistic Survey of the Basque Country 2001. The continuity of basque III*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- EUSKO JAURLARITZA (2008). IV. *Inkesta Soziolinguistikoa 2006. Euskal Autonomia Erkidegoa, Nafarroa, Iparraldea, Euskal Herria*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- EUSKO JAURLARITZA (2013). V. *Inkesta Soziolinguistikoa 2011. Euskal Herria. Euskal Autonomia Erkidegoa, Nafarroa, Iparraldea*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- EUSKO JAURLARITZA, NAFARROAKO GOBERNUA, EUSKARAREN ERAKUNDE PUBLIKOA. VI. *Inkesta Soziolinguistikoa 2016. Araba*
http://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/ikerketa_sociolinguistikoak/eu_def/adjuntos/2016%20VI%20INK%20SOZLG%20-%20ARABA%20eus.pdf
[2018ko ekainean 25ean kontsultatua]

- EUSKO JAURLARITZA, NAFARROAKO GOBERNUA, EUSKARAREN ERAKUNDE PUBLIKOA. VI. *Inkesta Soziolinguistikoa 2016. Euskal Autonomia Erkidegoa*
http://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/ikerketa_soziolinguistikoak/eu_def/adjuntos/VI_INK_SOZLG_EAE_Aurkezpen_publicoa_20161014.pdf
 [2018ko ekainaren 22an kontsultatua]
- EUSKO JAURLARITZA, NAFARROAKO GOBERNUA, EUSKARAREN ERAKUNDE PUBLIKOA. VI. *Inkesta Soziolinguistikoa 2016. Euskararen eremu osoa.*
http://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/ikerketa_soziolinguistikoak/eu_def/adjuntos/2016%20VI%20INK%20SOZLG%20-%20Euskal%20Herria%20eus.pdf [2018ko ekainean 22an kontsultatua]